

Meedoen in Noord-Holland

PROGRAMMA ZORG EN
WELZIJN 2009-2012

EN WELZIJN

Meedoen in Noord-Holland

PROGRAMMA ZORG EN WELZIJN 2009-2012

Colofon

Uitgave

Provincie Noord-Holland
Postbus 123 | 2000 MD Haarlem
Tel.: (023) 514 31 43 | Fax: (023) 514 40 40
www.noord-holland.nl
post@noord-holland.nl

Eindredactie

Provincie Noord-Holland
Directie Beleid | Sector Jeugd, Zorg en Welzijn

Fotografie

René van der Meulen

Grafische verzorging

Thieme Grafimedia Groep

Oplage

850 exemplaren

Haarlem, januari 2009

VOORWOORD

Voor u ligt het programma Zorg en Welzijn met de titel 'Meedoen in Noord-Holland'. Kernwaarden voor het programma zijn participatie en kennisdelen. Meedoen gaat over participatie van burgers aan de maatschappij, maar ook over participatie van instellingen in ons provinciaal beleid. We faciliteren kennisdelen tussen gemeenten en instellingen onderling, met de bedoeling om hen krachtiger te maken.

We hebben het programma geschreven na uitgebreide consultatie van maatschappelijke instellingen en gemeenten. Hiermee geven we invulling aan onze aanpak die we overheidsparticipatie noemen. Meer dan in het verleden willen we burgers, maatschappelijke organisaties, bedrijven en gemeenten betrekken bij het realiseren van oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken. Zij hebben de kennis en ervaring om de echte maatschappelijke opgaven en de oplossingen te formuleren. Het zijn deze partijen die met de voeten in de klei staan. Wij zien het als onze taak de realisatiekracht van deze lokale en regionale partijen te faciliteren en benutten. In het programma zijn een aantal nieuwe instrumenten opgenomen die initiatieven vanuit deze hoek ondersteunen.

We zullen in de komende beleidsperiode investeren in het luisteren naar, en leren van de praktijk. We nodigen u dan ook nadrukkelijk uit om uw ervaringen te delen met ons. Ook faciliteren we de kennisuitwisseling tussen organisaties onderling en bieden we ruimte voor exploratie van nieuwe werkwijzen. We maken expliciet welke resultaten op zorg en welzijn behaald zijn door een gedegen monitoring en evaluatie programma op te zetten. Halverwege het programma presenteren we u de eerste resultaten. Op dat moment bepalen we in overleg met de uitvoerders waar bijsturing van het beleid wenselijk is voor de tweede helft van de beleidsperiode. Zo streven we ernaar transparant te zijn in ons beleid en de resultaten die we (willen) behalen.

Ik hoop op een continue dialoog met u als uitvoerders en afnemers van ons beleid in de komende jaren.

Sascha Baggerman,
Gedeputeerde Zorg en Welzijn

INHOUD

7	 	Inleiding
9	 	Hoofdstuk 1 Rol provincie in zorg en welzijn
11	 	Hoofdstuk 2 Wat hebben we gedaan en geleerd?
13	 	Hoofdstuk 3 Maatschappelijke ontwikkelingen, trends en achtergronden
16	 	Hoofdstuk 4 Drie programmalijnen in één programma
18	 	Hoofdstuk 5 Gezond Opgroeien
19		5.1 Beleidsvisie
19		5.2 Provinciale rol
19		5.3 Ontwikkelingen
20		5.4 Doelstellingen
20		5.4.1 Jeugdmonitor
20		5.4.2 Participatie
20		5.4.3 Beeldvorming
20		5.4.4 Centra voor Jeugd en Gezin
21		5.4.5 Jeugd en alcohol/drugs
21		5.4.6 Kwetsbare jongeren
21		5.4.7 Radicalisering
22		5.5 Wat hebben we in 2012 bereikt?
23		5.6 Relaties met andere programmalijnen en beleidskaders
24	 	Hoofdstuk 6 Actief Meedoen
25		6.1 Beleidsvisie
25		6.2 Provinciale rol
25		6.3 Ontwikkelingen
26		6.4 Doelstellingen
26		6.4.1 Onderwijs & Arbeidsmarkt
26		6.4.2 Vrijwilligers
26		6.4.3 Mantelzorgers
27		6.4.4 Participatie, integratie en emancipatie
27		6.4.5 Zorgvragersparticipatie
28		6.4.6 Sport en beweging
28		6.4.7 Wmo-beleidsontwikkeling
28		6.4.8 Telefonische hulpdiensten / Sensor
29		6.5 Wat hebben we in 2012 bereikt?
31		6.6 Relaties met andere programmalijnen en beleidskaders

32 | Hoofdstuk 7 Vitaal Wonen

- 33 | 7.1 Beleidsvisie
- 33 | 7.2 Provinciale rol
- 33 | 7.3 Nieuwe ontwikkelingen
- 34 | 7.4 Doelstellingen
- 34 | 7.4.1 Integratie van wonen, welzijn en zorg
- 35 | 7.4.2 Kindvriendelijk wonen
- 36 | 7.4.3 Kwaliteit leefomgeving
- 36 | 7.4.4 Multifunctionele accommodaties en dorpshuizen
- 37 | 7.4.5 Passende Huisvesting – Wonen voor doelgroepen
- 38 | 7.5 Wat hebben we in 2012 bereikt?
- 39 | 7.6 Relaties met andere programmalijnen en beleidskaders

40 | Hoofdstuk 8 Instrumentarium

- 41 | 8.1 Steunfunctiewerk
- 42 | 8.2 Financiële ondersteuning
- 43 | 8.2.1 Stimuleringsregeling maatschappelijke ontwikkeling
- 43 | 8.2.2 Participatie-regeling
- 43 | 8.2.3 Opdrachten
- 43 | 8.3 Provincie als kennismakelaar
- 44 | 8.4 Meten, evalueren en actualiseren

47 | Hoofdstuk 9 Financiën

- 48 | Financiële overzicht programma zorg en welzijn
- 49 | Achterliggende documenten/bronnen voor het Beleidsprogramma Z&W
- 51 | Afkortingen
- 51 | Overzicht oud en nieuw beleid programma Zorg&Welzijn 2009-2012

INLEIDING

Het voorliggende programma Zorg & Welzijn beschrijft onze beleidsdoelstellingen op het gebied van zorg en welzijn voor de periode 2009-2012. Dit programma is gebaseerd op de wettelijke taken van de provincie, het collegeprogramma 'Krachtig, in Balans', de evaluatie van de beleidskaders, maatschappelijke ontwikkelingen en het interactieve traject met gemeenten, instellingen, maatschappelijke organisaties en de steunfuncties.

De provincie heeft haar eigen ambities en prioriteiten vastgelegd in het collegeprogramma 'Krachtig, in Balans'. De betrokkenheid van de provincie bij het zorg- en welzijnsbeleid loopt voornamelijk via de ondersteuning van gemeenten en maatschappelijke instellingen. Daar waar wij onszelf doelstellingen opleggen, zetten we gericht actie en middelen in.

drie programmalijnen: gezond opgroeien, actief meedoen en vitaal wonen

Wij hebben besloten onze ambities uit te werken in één programma Zorg & Welzijn. Het programma komt in de plaats van de programma's Welzijn Werkt, Stimuleringsprogramma WWZ, Agenda Onderwijs & Arbeidsmarkt, en het Zorgvragersbeleid. De keuze voor één programma is ingegeven door de ontwikkelingen van de laatste jaren. Werd de verantwoordelijkheid voor het welzijnsbeleid al veel eerder gedecentraliseerd, met de invoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) is nu ook een deel van de taken op het terrein van de zorg in handen van de gemeente gekomen. In de praktijk zijn beide beleidsterreinen nogal eens verknoopt; vaak gaat het om een combinatie van zorg- en welzijnsactiviteiten. Om vraagstukken integraal aan te kunnen pakken, biedt één programma het beste uitgangspunt.

De thema's op het brede terrein van zorg en welzijn hebben we geclusterd in drie programmalijnen: Gezond Opgroeien, Actief Meedoen en Vitaal Wonen. Om te voorkomen dat de activiteiten alleen binnen de afzonderlijke programmalijnen op elkaar zijn afgestemd, hebben we ook de dwarsverbanden tussen de programmalijnen en de relatie met andere provinciale beleidskaders aangegeven.

De kern van ons zorg- en welzijnbeleid zoals we dat de afgelopen jaren hebben uitgevoerd, blijft overeind. We continueren onder meer de ondersteuning van gemeenten bij het jeugdbeleid, bij de uitvoering van Wmo-taken en integrale Wonen Welzijn Zorg projecten. Nieuw in dit programma is de ruimte en flexibiliteit die we gemeenten en instellingen willen bieden voor de aanpak van specifieke problemen. We zijn van mening dat voor bepaalde vraagstukken zij het beste weten welk onderwerp wanneer prioriteit heeft en welke aanpak het meest effectief is. De ervaringen met dergelijke projecten zijn van grote waarde voor andere partijen in de provincie die met vergelijkbare problematiek in aanraking komen. We realiseren ons dat kennis en ervaring niet zichzelf verspreiden en zullen extra activiteiten inzetten om het delen van kennis te stimuleren.

Bij de uitvoering van ons beleid hebben we een aantal keuzes gemaakt. Naast de activiteiten die we per programmalijn uitvoeren, gaan we de komende vier jaar ook programmabreed inzetten op kennis, maatschappelijke ontwikkeling en participatie. Hiervoor willen we nieuwe instrumenten ontwikkelen die aansluiten bij de vraag, creativiteit en het innovatief vermogen van gemeenten en maatschappelijk middenveld.

Het proces om te komen tot het nieuwe programma Zorg & Welzijn is gestart met de notitie 'Over uitnodigen & verbinden'. In deze startnotitie zijn de belangrijkste maatschappelijke ontwikkelingen en leerpunten van de vorige beleidsperiode tegen het licht gehouden en de principes verwoord voor de nieuwe beleidsperiode. De uitgangspunten zijn besproken met gemeenten, instellingen, maatschappelijke organisaties en de steunfuncties. De uitkomsten van deze discussies zijn verwerkt in de kadernota, waarin de kaders voor het nieuwe programma verwoord zijn.

programmabreed inzetten op kennis, maatschappelijke ontwikkeling en participatie

In dit programma Zorg & Welzijn staat op hoofdlijnen welke doelen we nastreven in de verschillende onderdelen van ons beleid en wat de belangrijkste resultaten zullen zijn. Het programma wordt gevolgd door een uitvoeringsprogramma 2009-2010. Hierin staat beschreven op welke wijze de resultaten en doelen behaald zullen gaan worden en welke activiteiten in deze jaren uitgevoerd zullen worden.

Leeswijzer

In de volgende hoofdstukken bespreken wij achtereenvolgens de rol van de provincie in zorg en welzijn, het beleid van de afgelopen periode, maatschappelijke ontwikkelingen, de keuze voor één programma met drie programmalijnen, de inhoudelijke beleidskeuzes per programmalijn en het instrumentarium. We sluiten af met een hoofdstuk Financiën.

Uitgebreide achtergrondinformatie die relevant is voor de inhoud, is samengevat in de bijlagen. Hier vindt de lezer ook een overzicht van de gebruikte bronnen en het interactieve traject. Achtergrondstukken kunnen bij de sector Jeugd, Zorg en Welzijn van de directie Beleid worden opgevraagd.

ROL PROVINCIE IN ZORG EN WELZIJN

De provincie heeft op het terrein van zorg en welzijn een specifieke positie als middenbestuur. Het primaat voor zorg en welzijn ligt bij de gemeenten. Ons provinciaal beleid is vooral gericht op ondersteuning, ontwikkeling en kennisverspreiding. We sluiten daarbij nauw aan bij het beleid van de gemeenten en bij initiatieven uit het middenveld en richten ons vooral op die zaken die de gemeentegrens overschrijden. In het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) zijn gemeenten verantwoordelijk voor het uitvoeren en bieden van maatschappelijke ondersteuning.

Meedoen is het centrale thema van dit beleidsprogramma

Sterke en actieve regio's, gemeenten en maatschappelijke organisaties zijn belangrijk om maatschappelijke vraagstukken op te kunnen lossen. Ook hebben we onze eigen ambities en doelstellingen op dit terrein. In de hoofdstukken 3 en 4 gaan we daar nader op in. Wij willen daarbij zoveel mogelijk een onderscheidende rol vervullen die aansluit bij onze positie als middenbestuur en als zodanig door onze partners wordt herkend. We streven ernaar zoveel mogelijk concrete, zichtbare resultaten te behalen en deze resultaten kenbaar te maken.

Meedoen is het centrale thema van dit beleidsprogramma. Meedoen in de maatschappij bevordert de sociale cohesie. Om ervoor te zorgen dat mensen kunnen meedoen, dat jongeren kansen krijgen, dat ouderen en mensen met beperkingen zo lang mogelijk zelfstandig en liefst in hun eigen omgeving kunnen blijven wonen, is een stevige sociale infrastructuur een essentiële voorwaarde. De overheid is verantwoordelijk voor het bieden van ondersteuning waar dit nodig is en het scheppen van randvoorwaarden waardoor alle burgers kunnen meedoen aan de samenleving.

Om onze doelstellingen om te zetten in duurzame resultaten, ontwikkelen wij een actief partnerschap met gemeenten en maatschappelijke organisaties. Dit noemen wij overheidsparticipatie. Daarmee bedoelen we dat de provincie meer – en ook meer vraaggericht – wil aansluiten bij de initiatieven van gemeenten en andere bestuurslagen, burgers, professionals en instellingen. Hiervoor willen wij in onze cyclus van beleid – ontwikkelen, uitvoeren en evalueren – gemeenten en maatschappelijk middenveld structureel vaker en intensiever betrekken. We menen op die manier meer aansluiting te kunnen vinden bij het gemeentelijk beleid en dat van maatschappelijke instellingen, waardoor de overheidsinzet in zijn geheel effectiever en efficiënter wordt.

Communicatie is bij overheidsparticipatie het sleutelwoord. Veel energie zullen wij gaan steken in de communicatie met onze doelgroepen. Niet met een zogenaamde 'éénrichtingsverkeer-boodschap', maar juist met de bedoeling om vanuit de praktijk te horen wat wel en niet werkt. Naar aanleiding daarvan zijn we in staat ons beleid te actualiseren.

Wij zien onze provinciale rol als complementair aan de rijksoverheid, de gemeenten en het maatschappelijk middenveld. Dit laat onverlet dat wij vanuit onze ambities ook deze partijen kunnen mobiliseren wanneer wij leemten in het beleid constateren. Onze rol kunnen wij dan vertalen in die van verbinder, aanjager, stimulator en initiator. De 'civil society', waarin burgers, maatschappelijk middenveld en overheid gezamenlijk verantwoordelijk zijn en verantwoordelijkheid nemen, vraagt om een overheid die mensen en instituties uitnodigt en verbindt, en hen in staat stelt hun verantwoordelijkheid te nemen.

De provincie geeft, met andere overheden, als initiator en aanjager vorm aan het welzijnsbeleid, het cultuurbeleid in brede zin en het zorgbeleid. (...) Wij willen een belangrijke stimulerende rol spelen bij het scheppen van voorwaarden waardoor burgers kunnen (blijven) participeren in de maatschappij. (...)

Onze doelstelling is het zoveel mogelijk zonder discriminatie, zelfstandig en volwaardig functioneren van alle Noord-Hollanders, ongeacht hun leeftijd, geloofsovertuiging, seksuele geaardheid of culturele achtergrond. Wij blijven ons hiervoor, in samenwerking met gemeenten, inzetten. (uit: *Collegeprogramma 'Krachtig, in Balans' 2007 - 2011*)

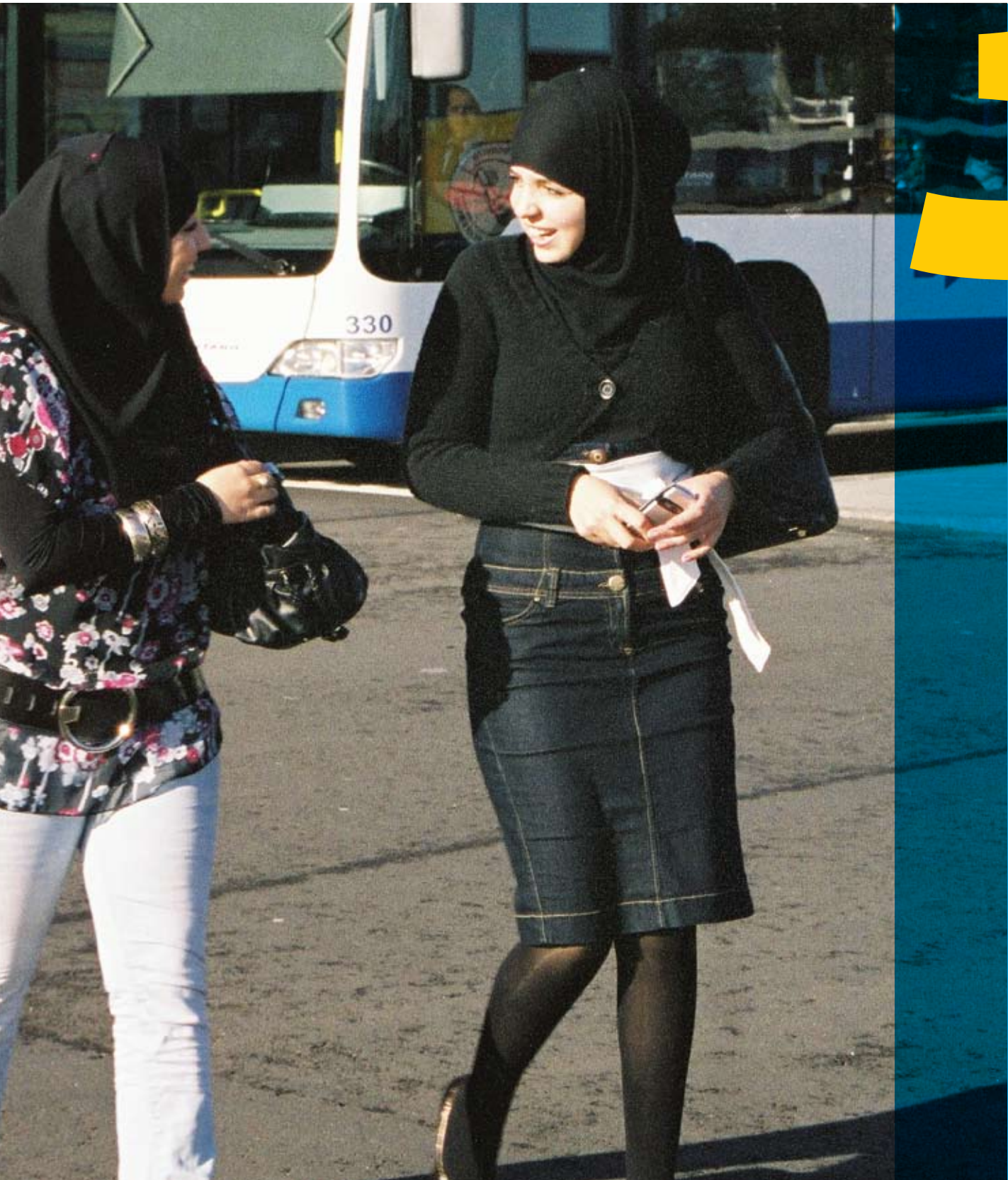
WAT HEBBEN WE GEDAAN EN GELEERD?

De resultaten en ervaringen van de afgelopen beleidsperiode 2005-2008 hebben we gebruikt als leerpunten voor het nieuwe beleid. Het gros van de leerpunten is verzameld in evaluaties van (deel)programma's en een deel komt voort uit (regulier) overleg dat we hebben met gemeenten en maatschappelijke organisaties. Wij hebben niet alleen gekeken naar de beleidseffecten, maar ook naar de vraag of ons beleid en de uitvoeringsinstrumenten aansluiten bij de vraag van onze partners. De meest opvallende resultaten en ervaringen die we hebben gebruikt als input voor ons nieuwe programma zijn:

- Subsidies sociaal beleid zijn door de maatschappelijke organisaties vaak goed ontvangen, maar voor gemeentelijk beleid niet altijd effectief gebleken.
- Het gebrek aan meerjarig commitment werd door zowel gemeenten als organisaties als nadeel ervaren. Er is behoefte aan meerjarige betrokkenheid in intensieve samenwerkingsrelaties, zodanig dat duurzame resultaten geboekt kunnen worden.
- Behalve subsidie kan de provincie ook kennis en visie bieden.
- De ondersteuning van gemeenten via de steunfunctie-instellingen is, ondanks verbeteringen, nog te zeer aanbodgericht. Gemeenten roepen op tot een meer vraaggerichte werkwijze.
- Vanuit de politiek is er de wens om beter in te kunnen spelen op de actualiteit.
- Gemeenten waarderen de rol van de provincie als het gaat om het aandragen van kennis, verknopen van initiatieven en het in contact brengen van verschillende gemeenten die met vergelijkbare problemen kampen.
- Subsidies voor wijksteunpunten sociaal beleid voldoen aan een behoefte, maar blijken in de praktijk lastig aan te passen aan de lokale situatie. Regelgeving die tot beter maatwerk leidt is hier gewenst.
- De zorgvragersorganisaties hebben in de afgelopen periode bewezen een waardevolle bijdrage te leveren aan het zorgbeleid. Zorgbelang NH, de samenwerkende bonden voor ouderen Noord-Holland (SBO nh) en het Amsterdams Patiënten en Consumenten Platform (APCP) hebben veel kennis en kunde opgebouwd. Zeker in het licht van de schaalvergroting op de zorgaanbiedersmarkt is de *countervailing power* waar deze organisaties aan bijdragen van groot belang.
- Het is onmogelijk om alle ontwikkelingen te voorspellen, daarom is het noodzakelijk om ruimte in te bouwen voor (politieke) initiatieven die inspelen op actuele ontwikkelingen.
- De kennisfunctie van de provincie kan verder ontwikkeld worden. Uitwerking en organisatie van de benodigde kennis, en ontwikkeling van nieuwe instrumenten om kennis te gebruiken en te verspreiden is gewenst.
- Hoewel de provincie meestal betrokken is bij een bovenlokaal of regionaal vraagstuk, heeft directe provinciale ondersteuning van gemeentelijke projecten ook vaak een meerwaarde. Voorwaarde hierbij is wel dat de ondersteuning op verzoek van de gemeente en andere betrokken partners tot stand komt, concreet is en als aanpak overgedragen kan worden naar andere gemeenten.
- Er is niet alleen een grote samenhang tussen het beleid voor onderwijs en dat voor arbeidsmarkt, maar er zijn ook veel raakvlakken met het bredere jeugd- en participatiebeleid. Daarom kennen we specifieke plek toe aan het beleid voor arbeidsmarkt en onderwijs binnen het programma Zorg en Welzijn.

MAATSCHAPPELIJKE ONTWIKKELINGEN, TRENDS EN ACHTERGRONDEN

Wij willen ons beleid inzetten op die gebieden waar we als provincie een meerwaarde hebben. Het gaat daarbij in de eerste plaats om vraagstukken die regionaal spelen dan wel waarvoor de oplossing bovenlokaal moet worden gevonden. Het stimuleren van initiatieven en innovaties op lokaal niveau die een regionaal of provinciaal uitstralingseffect hebben, kan hiertoe ook behoren. Hieronder volgen de relevante maatschappelijke ontwikkelingen die in dit licht belangrijk zijn.

Toenemende schaalvergroting

Onder aanbieders van zorg en welzijn, maar ook bij woningcorporaties en gemeenten, is een voortgaande tendens zichtbaar van schaalvergroting. Hierdoor neemt de macht van instellingen en gemeenten toe. Dit vraagt om versterking van de countervailing power en veelal om bovenlokale samenwerking van belangengroepen zoals patiënten- en consumentenplatforms. Ook de schaal van sommige problemen maakt een regionale of bovenlokale oplossing noodzakelijk, bijvoorbeeld sporten voor gehandicapten en de problematiek van zwerfjongeren.

Toenemende macht van zorgverzekeraars

Door het nieuwe zorgstelsel krijgen zorgverzekeraars meer invloed op het aanbod van zorg voor specifieke patiëntengroepen. Voor een gezond stelsel moet dit gepaard gaan met een sterke organisatie van zorgvragers en consumentenplatforms ten behoeve van de belangenbehartiging.

Ontschotting organisaties

In het verleden waren organisaties sterk verkokerd: gezondheidsinstellingen voor ouderen of gehandicapten, welzijnsinstellingen voor gemeentelijk welzijnsbeleid en corporaties alleen voor sociale woningbouw. Samen met de schaalvergroting verdwijnen ook deze schotten. Er ontstaan zorginstellingen voor alle doelgroepen, corporaties die ook welzijnsdiensten gaan aanbieden, enzovoort. Deze nieuwe, ontschotte organisaties zijn geëigende partners voor initiatieven binnen zorg- en welzijnsbeleid.

Ontwikkelingen in de zorgvraag en het zorgaanbod

Er is sprake van een toename van mensen met een zorgbehoefte, maar ook een tekort aan zorgpersoneel. De extramuralisatie en vermaatschappelijking van de zorg zet zich verder door, terwijl tegelijkertijd de voorzieningen in de kleine kernen, op het platteland, en in sommige stadswijken onder druk komen te staan. Er is eveneens een gebrek aan voldoende aangepaste woningen en de spreiding hiervan.

Opkomst van de radicalisering

Radicalisering verscherpt zich, zowel onder rechts-radicalen jongeren als onder jonge moslimfundamentalisten. Hoewel het om relatief geringe aantallen gaat, is de maatschappelijke impact groot.

Positie van minderheden

De zorgelijke positie van niet-westerse allochtonen blijft een punt van aandacht. Dit hangt onder andere samen met een gemiddeld lager opleidingsniveau dan bij autochtonen. De integratie van migrantengroepen verloopt soms moeizaam. Discriminatie en uitsluiting van deze en andere groepen spelen nog steeds een rol.

Ontwikkelingen op de arbeidsmarkt

Er is een groeiende behoefte aan arbeidskrachten. De vraag van de markt vergroot de arbeidsparticipatie. Toch staan nog te veel mensen aan de kant, onder meer door gebrekkige aansluiting van het onderwijs op de vraag van de arbeidsmarkt, door schooluitval onder jongeren en geringere kansen voor allochtonen en 50-plussers.

Mantelzorg

Onder meer als gevolg van de vergrijzing wordt het belang van mantelzorg steeds groter. Tegelijk wordt de druk op mantelzorgers mede door bovengenoemde stijging van de arbeidsparticipatie steeds groter.

vraagstukken die regionaal spelen dan wel waarvoor de oplossing bovenlokaal moet worden gevonden

Jeugd

Integrale en cijfermatige informatie over aspecten van de jeugd ontbreekt, de jeugd komt vaak negatief in beeld, het alcoholgebruik onder jongeren is nog steeds te groot en cijfers over kindermishandeling zijn zorgwekkend. De vraag naar jeugdzorg neemt gestaag toe.

Maatschappelijk belang sport en bewegen (infrastructuur)

Sport en bewegen zijn belangrijk voor de lichamelijke gezondheid. Zowel jongeren als volwassenen bewegen op dit moment nog te weinig. Voor mensen met beperkingen ontbreken vaak geschikte voorzieningen. Sport is niet alleen goed voor de gezondheid, sport is ook belangrijk als maatschappelijk bindmiddel en draagt daarmee in belangrijke mate bij aan sociale participatie en het welbevinden van mensen.

Wet maatschappelijke ondersteuning

Met de komst van de Wmo hebben gemeenten nieuwe opgaven gekregen. Dit heeft geleid tot een herijking van het beleid; een integratie van het klassieke welzijnsbeleid, maatschappelijke participatie en zorgbeleid. Ook integreren veel gemeenten het Wmo-beleid met onderwerpen als werken, bijstand en wonen.

Vergrijzing

De vergrijzing heeft gevolgen voor nagenoeg alle beleidsthema's rond zorg en welzijn. De onderwerpen die hierdoor het meest beïnvloed worden, zijn: zorg, voorzieningen, kansen voor jongeren op de arbeidsmarkt, de woningmarkt, mantelzorg, en vrijwilligers.

DRIE PROGRAMMALIJNEN IN ÉÉN PROGRAMMA

Het terrein van zorg en welzijn is breed en kent een grote diversiteit van aandachtsvelden. In het voorgaande hoofdstuk is een aantal belangrijke maatschappelijke ontwikkelingen op dit terrein weergegeven. Het collegeprogramma noemt onder meer de volgende onderwerpen:

- jeugd(zorg): preventie en signalering
- participatie in de maatschappij
- discriminatie
- ouderen
- ketenvorming
- wonen, welzijn en zorg: multifunctionele centra, wijksteunpunten en dorpshuizen
- leefbaarheid platteland
- sociale versterking wijken en buurten
- Wmo: ondersteunen van gemeentelijk beleid
- maatschappelijke opvang: zwerfjongeren, dak- en thuislozen (met name vrouwen)
- patiënten- en consumentenplatforms
- huiselijk geweld
- mantelzorg
- vrijwilligers
- sport (bovenregionale sportaccommodaties, sporten voor jongeren, overgewicht)
- onderwijs en arbeidsmarkt
- voortijdig schoolverlaten
- passende huisvesting voor doelgroepen

Deze opsomming illustreert de veelheid aan onderwerpen binnen het kader van zorg en welzijn. Tegelijkertijd is er sprake van een grote onderlinge verbondenheid en afhankelijkheid. Dit inzicht heeft er mede toe bijgedragen dat steeds meer taken op dit gebied in de afgelopen jaren naar gemeenten zijn gedecentraliseerd, onder meer met de invoering van de Wmo.

Integraal beleidsprogramma Zorg & Welzijn

Het ligt daarom voor de hand dat ook wij hebben gekozen voor een integraal beleidsprogramma Zorg & Welzijn. Binnen het beleidsprogramma zijn onderling samenhangende accenten aan te geven die achtereenvolgens te maken hebben met doelen en activiteiten rondom jeugd,

meedoen in de samenleving en (zelfstandig) wonen in een voldoende toegeruste en prettige leefomgeving. Op basis daarvan hebben wij gekozen voor drie programmalijnen:

1 GEZOND OPGROEIEN

Alle kinderen kunnen gezond opgroeien in een veilige omgeving die hen alle kansen biedt om hun talenten te ontplooiën.

2 ACTIEF MEEDOEN

Alle inwoners van Noord-Holland kunnen volwaardig, actief en zoveel mogelijk zelfstandig deelnemen aan de samenleving op basis van gelijkwaardigheid en wederzijdse acceptatie.

3 VITAAL WONEN

Een passend huis voor iedereen in een aangename omgeving met voldoende zorg en dienstverlening in de buurt en met de mogelijkheid voor iedereen om sociale netwerken te onderhouden.

Deze programmalijnen doen recht aan de in het collegeprogramma aangegeven accenten op jeugd en de ouder wordende mens, en bieden een goed kader om de huidige succesvolle activiteiten voort te zetten en nieuwe te starten. Ze sluiten aan bij de maatschappelijke ontwikkelingen en geven aan op welke terreinen de provincie een rol wil spelen. Maar ze moeten niet gezien worden als gescheiden kokers: het betreft primair een ordening die geen afbreuk mag doen aan de integrale benadering.

Binnen deze kaders zijn de door het college aangegeven speerpunten uitgewerkt. De hoofdstukken 5 tot en met 7 behandelen de uitwerking van de programmalijnen op hoofdlijnen. Bij iedere programmalijn is ook de samenhang met andere programmalijnen of provinciale beleidskaders van andere sectoren aangegeven. Concrete uitwerking vindt plaats in tweejaarlijkse uitvoeringsprogramma's.

GEZOND OPGROEIEN

Alle kinderen kunnen gezond opgroeien in een veilige omgeving die hen alle kansen biedt om hun talenten te ontplooiën.

5.1 Beleidsvisie

Wij willen dat kinderen gezond kunnen opgroeien: van lijf en leden, maar ook in een veilige omgeving die hen alle kansen biedt om hun talenten te ontplooiën. Met deze programmalijn, waarbij gezond in een brede betekenis gebruikt wordt, wil de provincie eraan bijdragen dat de Noord-Hollandse jeugd opgroeit tot waardevolle burgers van de samenleving. Daarvoor vinden wij het ook van belang dat jongeren participeren in de samenleving en zich ontwikkelen tot actieve burgers.

Wij willen zorgen voor kansen voor alle jeugd, zowel in en om hun huis, bij de invulling van hun vrije tijd en tijdens hun scholing en aansluiting op de arbeidsmarkt. Wij vinden het daarbij belangrijk ons niet alleen in te zetten voor jongeren met problemen, maar voor alle jongeren in Noord-Holland.

5.2 Provinciale rol

Gemeenten zijn primair verantwoordelijk voor het lokaal jeugdbeleid. Provincies hebben de taak gemeenten te ondersteunen bij het Wmo-beleid, en dus ook bij de ontwikkeling en uitvoering van het jeugdbeleid. Daarnaast heeft de provincie op grond van de Wet op de jeugdzorg de opdracht samen met gemeenten te zorgen voor de aansluiting tussen jeugdbeleid en jeugdzorg.

Ons jeugdbeleid is integraal en raakt daarmee ook ander beleid buiten dit kader zoals onder andere cultuur, jeugdzorg, wonen en vervoer. Wij willen het beleid en de activiteiten rond jeugd in de verschillende sectoren en hun beleidskaders en -programma's afstemmen en integraal aanbieden in een Agenda Jeugd. Op die manier weet iedereen wat onze ambities zijn voor de jeugd in Noord-Holland, en welke ondersteuning wij daarbij bieden.

Kansen voor alle jeugd

In deze programmalijn worden verschillende doelstellingen uitgewerkt. We starten met thema's die

gelden voor alle jongeren: jeugdmonitor, participatie en beeldvorming. Daarnaast is er een aantal thema's, waarbij we ons richten op die jongeren waarmee het niet goed (dreigt) te gaan.

5.3 Ontwikkelingen

In de programmalijn Gezond Opgroeien formuleren wij onze doelstellingen op het terrein van jeugd voor de periode 2009-2012. Daarbij besteden we aandacht aan maatschappelijke trends en anticiperen we op nieuwe ontwikkelingen die zich op dit beleidsterrein aandienen:

- 1 Het oude gezegde 'meten is weten' geeft het belang aan van betrouwbare en concrete informatie. In de afgelopen periode is uit contacten met gemeenten steeds duidelijker geworden dat integrale, cijfermatige informatie over alle aspecten van de jeugd in Noord-Holland ontbreekt.
- 2 Het stimuleren van allerlei vormen van participatie is één van de kerndoelstellingen van de Wmo. Helaas blijkt dat juist de vertegenwoordiging en betrokkenheid van jongeren bij de ontwikkeling en uitvoering van jeugdbeleid maar moeizaam tot stand komt.
- 3 De beeldvorming over jongeren is vaak negatief, terwijl rapporten van organisaties als Unicef in internationaal perspectief een zeer positief beeld geven over de Nederlandse jeugd.
- 4 De rijksoverheid legt steeds meer nadruk op de noodzaak de bestaande verkokering in de jeugdketen te doorbreken. Concrete initiatieven om ketenhulpverlening te verbeteren zijn de ontwikkeling van Centra voor Jeugd en Gezin en de invoering van de verwijsindex risicjongeren.
- 5 Naast de 'traditionele' campagnes tegen harddrugs groeit steeds meer het bewustzijn dat ook alcoholgebruik bij jongeren tot grote excessen en vroegtijdige verslaving kan leiden. Alcoholmisbruik blijkt onder andere in de regio West-Friesland boven het landelijk gemiddelde te liggen.
- 6 Vooral onder jongeren zijn soms tendensen tot radicalisering en afkeer van de samenleving zichtbaar. Het betreft weliswaar kleine groepen, maar de impact op de samenleving en voor de betreffende groepen is groot.

5.4 Doelstellingen

5.4.1 Jeugdmonitor

De jeugdmonitor is een belangrijk onderdeel van de Agenda Jeugd¹⁾. Deze monitor voorziet de partijen in het veld van informatie over het brede terrein van de jeugd: van gegevens over kindermishandeling en vrijetijdsbesteding tot cijfers over startkwalificaties. Wij willen dat de Jeugdmonitor specifieke informatie verzamelt en verspreidt over de stand van zaken rond de jeugd in Noord-Holland, omdat de integrale, toegankelijke cijfers over het brede gebied van jeugd op dit moment onvolledig zijn. Onze speerpunten zijn:

- de ondersteuning van gemeenten en maatschappelijke organisaties;
- het vergroten van de meetbaarheid van de resultaten van het integrale, provinciale jeugdbeleid;
- het genereren van gegevens over de Noord-Hollandse jeugd die vergeleken kunnen worden met landelijk cijfermateriaal.

Nieuwe manieren van participatie

5.4.2 Participatie

Het tweede belangrijke onderdeel waarop de Agenda Jeugd gaat inzetten is participatie van jongeren. Participatie vraagt om een actieve rol van de provincie, en in onze visie óók om een actieve rol van de jeugd. We vinden het van belang dat jongeren participeren in de samenleving en opgroeien tot actieve burgers²⁾.

Participatie heeft ook een ander doel: verbeteren van het beleid. Beleid wint aan meerwaarde als burgers beter betrokken worden bij het tot stand komen en uitvoeren van beleid. Daarom is ons doel samen met jongeren te zoeken naar een manier om hen bij het provinciaal beleid te betrekken. Ook bij het cultuurbeleid van de provincie speelt deze doelstelling een belangrijke rol.

Daarnaast willen wij door het ondersteunen van projecten nieuwe manieren van participatie uitproberen en de resultaten hiervan ter beschikking stellen van gemeenten.

Tot slot willen wij via een laagdrempelig participatie-budget jongeren ondersteunen bij hun eigen initiatieven die bevorderen dat jongeren actief meedoen en antwoord vinden op vraagstukken die zij zelf ervaren.

5.4.3 Beeldvorming

Beeldvorming is het derde onderwerp van de Agenda Jeugd. Jongeren komen vaak negatief in beeld. Ondanks die slechte beeldvorming gaat het over het algemeen

goed met jongeren³⁾. Toch speelt die beeldvorming een belangrijke rol als het gaat om de positie van de jeugd. Wij willen dat jongeren niet gezien worden als een last, maar als een kans. Daarom gaan wij de komende periode de jeugd in Noord-Holland positief voor het voetlicht brengen.

Daarnaast is positieve beeldvorming een belangrijk instrument in de strijd tegen radicalisering (zie 5.4.7). Via positieve beeldvorming kunnen jongeren bewust worden gemaakt van hun eigen vooroordelen en de rol die deze vooroordelen spelen in hun voorkeuren en gedrag.

5.4.4 Centra voor Jeugd en Gezin

De komende jaren staan de gemeenten voor de opgave hun activiteiten op het gebied van het lokale preventieve jeugdbeleid te bundelen in de Centra voor Jeugd en Gezin (CJG). Deze laagdrempelige voorziening is niet alleen een impuls voor integraal jeugdbeleid, maar ook een belangrijke schakel in de preventie en vroegtijdige signalering van problemen. Bij het voorkomen van problemen spelen lokale organisaties een belangrijke rol. Een goed werkend voorveld (voor de zwaardere zorg) kan ernstige problemen bij kinderen voorkomen en is een van de instrumenten om de groeiende vraag naar jeugdzorg af te remmen. Omdat de CJG's deze preventieve functie kunnen vervullen, hebben wij in ons collegeprogramma aangegeven dat wij de ontwikkeling van deze centra ondersteunen.

Wij doen dit onder meer door onze Impuls Opvoedingsondersteuning, die in 2008 is gestart, de komende jaren door te zetten. Met deze Impuls komt in alle regio's vanuit de CJG's een aanbod van opvoedingsondersteuning (de evidence-based methode Triple P) beschikbaar.

Daarnaast stelt de provincie middelen beschikbaar om in alle regio's een vorm van bemoeizorg aan kinderen van risicogezinnen te bieden.

Tot slot stimuleren we de samenwerking en de efficiëntie binnen de CJG's door gemeenten te faciliteren bij de verwijfsindex risicjongeren. Deze onderwerpen zijn opgenomen in het beleidskader Jeugdzorg 2009-2012.

Eigen initiatieven

1) De Agenda Jeugd brengt de provinciale activiteiten op het terrein van jeugd in beeld ten behoeve van meer focus, synergie en samenhang in het provinciaal beleid.

2) Mischa de Winter, *Opvoeding, Onderwijs en Jeugdbeleid in het Algemeen Belang: de Noodzaak van een Democratisch-Pedagogisch Offensief* (In: *Bouwstenen voor een Betrokken Jeugdbeleid*, WRR-rapport, Amsterdam 2007)

3) FORUM, *Jongeren in Nederland: Hun Tevredenheid & Geluk* (Utrecht 2008)

Tenslotte hebben wij de taak samen met de gemeenten zorg te dragen voor de aansluiting tussen het jeugdbeleid en de jeugdzorg. Dit is in het beleidskader Jeugdzorg uitgewerkt.

5.4.5 Jeugd en alcohol/drugs

Alcoholmisbruik komt nog steeds onder grote groepen jongeren voor. Gerichte overheids campagnes en preventieve maatregelen kunnen het gebruik van alcohol doen afnemen. Uit recent onderzoek van het Trimbos-instituut blijkt dat het percentage jongeren van 12-14 jaar dat alcohol gebruikt, is afgenomen ten opzichte van 2005⁴⁾. Ondanks deze algemene tendens is, zeker in bepaalde regio's, het alcohol- en drugsgebruik onder jongeren in Noord-Holland nog zodanig verontrustend dat we preventie hiervan willen stimuleren.

De regio West-Friesland heeft begin 2008 het probleem van het alcoholmisbruik onder de West-Friese jeugd bij de provincie aangekaart. Tegelijkertijd hebben we gesignaleerd dat ook andere regio's in de provincie kampen met vergelijkbare problematiek. Wij willen daarom een meerjarig project in West-Friesland als pilotproject voor Noord-Holland ondersteunen. De kennis die in het project wordt opgedaan, verspreiden we over andere regio's/gemeenten.

Bij het voorkomen van radicalisering is positieve beeldvorming een belangrijke factor

5.4.6 Kwetsbare jongeren

Onder kwetsbare jongeren verstaan wij jongeren die sociaal en maatschappelijk in moeilijke omstandigheden verkeren (zwerfjongeren, tienermoeders, licht verstandelijk gehandicapten, jonge mantelzorgers, enzovoort). Niet alleen de complexiteit van de problematiek, maar ook de schaal waarop de problemen zich voordoen, maakt dat de ondersteuning van kwetsbare jongeren soms lastig op lokaal niveau te realiseren is. Als gemeenten niet met elkaar samenwerken om een gezamenlijk ondersteuningsaanbod te creëren, dreigen groepen kwetsbare jongeren tussen wal en schip te vallen.

Het programma Zwerfjongeren 2007-2010, dat in 2006 door Provinciale Staten is vastgesteld, ondersteunt centrumgemeenten bij het ontwikkelen en uitvoeren van

hun beleid rondom (ex-)AMA's (Alleenstaande Minderjarige Asielzoekers) en zwerfjongeren. De deelverordening die aan dit programma gekoppeld is, wordt met de nieuwe Algemene Subsidieverordening Noord-Holland (ASN) omgezet in een uitvoeringsregel die gaat gelden vanaf 2009. We zullen bij deze omzetting enkele knelpunten uit de verordening oplossen, waaronder de leeftijdsbeperking tot 18 jaar bij de toekenning van subsidie voor dagbestedingstrajecten.

Vanaf 2010 willen wij de resultaten van het programma zwerfjongeren evalueren en bepalen of er ook aan andere kwetsbare groepen aandacht besteed moet worden en zonodig aanvullende beleidsdoelstellingen formuleren.

5.4.7 Radicalisering

De politicologe Amy-Jane Gielen heeft onderzoek gedaan naar rechts-radicalen jongeren en jonge moslim-fundamentalisten⁵⁾. Belangrijke conclusie van haar onderzoek is dat we ons zorgen moeten maken om beide groepen. Volgens Gielen maken bijna alle jongeren een fase van radicalisering mee. Bij het voorkomen van radicalisering is positieve beeldvorming een belangrijke factor. De Sociaal-Economische Raad adviseert het Rijk onder meer in te zetten op positieve beeldvorming (zie ook 5.4.3) bij het tegengaan van vooroordelen en uitsluiting⁶⁾.

Radicalisering van groepen allochtone en autochtone jongeren vinden wij een dusdanig groot maatschappelijk probleem dat negatief werkt op de cohesie in de samenleving, dat we van mening zijn dat elke overheidslaag daar aandacht aan moet besteden. Een integrale aanpak vanuit zowel het welzijns- als (regionale en gemeentelijke) veiligheidsbeleid is noodzakelijk.

Wij willen in de komende periode:

- 1 kenniskringen rond radicalisering opzetten;
- 2 pilotprojecten tegen radicaliseren uitvoeren;
- 3 een campagne positieve beeldvorming ondersteunen.

4) Monshouwer, K., Verdurmen, J., Dorsselaer, S. van, Smit, E., Gorter, A., Vollebergh, W., *Jeugd en Riskant Gedrag 2007*. Peilstationsonderzoek, *Kerngegevens van het Peilstationsonderzoek Scholieren. Roken, Drinken, Drugsgebruik en Gokken onder Scholieren vanaf 10 jaar* (Utrecht 2008)

5) Gielen, Amy-Jane, *Radicalisering en Identiteit: Radicale Rechtse en Moslimjongeren Vergeleken* (mei 2008)

6) SER, *Niet de Afkomst, maar de Toekomst: Naar een Verbetering van de Arbeidsmarktpositie van Allochtone Jongeren* (januari 2007)

5.5 Wat hebben we in 2012 bereikt?

Activiteit	Effect / Doel / Resultaat ⁷⁾	Partners
	1 Jeugdmonitor	
<ul style="list-style-type: none"> Inventariseren wensen gebruikers Verlenen van opdracht Jaarlijkse metingen en rapportages 	<ul style="list-style-type: none"> Jeugdmonitor is beschikbaar voor beleidsontwikkeling, monitoring en beleidsevaluatie Provincie en gemeenten gebruiken monitor 	<ul style="list-style-type: none"> Gemeenten Gemeentelijke instellingen Bureau Jeugdzorg Jeugdzorginstellingen
	2 Jongerenparticipatie	
<ul style="list-style-type: none"> Projecten nieuwe methoden Vergroten kennis over participatie bij gemeenten 	<ul style="list-style-type: none"> Aantal jongeren dat participeert is vergroot Ervaringen projecten zijn verspreid Initiatieven van jongeren zijn ondersteund 	<ul style="list-style-type: none"> Gemeenten Opdrachtnemer Jongeren Steunfuncties
	3 Beeldvorming	
<ul style="list-style-type: none"> Provinciebrede campagne positieve beeldvorming Ondersteuning en verspreiden kennis 	<ul style="list-style-type: none"> Beeldvorming over jeugd is verbeterd 	<ul style="list-style-type: none"> Jongeren Opdrachtnemer Steunfuncties
	4 Centra voor Jeugd en Gezin	
<ul style="list-style-type: none"> Ondersteuning gemeenten opzetten CJG Programma opvoedingsondersteuning <i>Implementatie en aanschaf verwijsindex*</i> <i>Uitvoering en evaluatie bemoeizorg*</i> <i>Afspraken met gemeenten over aansluiting*</i> 	<ul style="list-style-type: none"> Gemeenten zijn desgevraagd ondersteund Professionals zijn getraind in methode Triple P Opvoedingsondersteuning is beschikbaar binnen CJG's <i>Verwijsindex is geïmplementeerd*</i> <i>Effectieve vorm van bemoeizorg is gerealiseerd*</i> <i>Afspraken gemeenten over sluitende keten jeugd*</i> 	<ul style="list-style-type: none"> Gemeenten Gemeentelijke instellingen Steunfuncties Opdrachtnemer Bureau Jeugdzorg Jeugdzorginstellingen
	5 Alcohol en drugsmisbruik	
<ul style="list-style-type: none"> Pilot in West-Friesland Monitor opzetten Resultaten overdragen 	<ul style="list-style-type: none"> Alcoholgebruik in West-Friesland is afgenomen Gebruikte methode is geëvalueerd en overdraagbaar Kennis wordt gedeeld 	<ul style="list-style-type: none"> Gemeenten West-Friesland Instellingen Steunfuncties Onderzoeksbureau
	6 Kwetsbare groepen	
<ul style="list-style-type: none"> Programma zwerfjongeren uitvoeren Evaluatie programma Bepalen of verder aanbod wordt ontwikkeld 	<ul style="list-style-type: none"> Aanbod ondersteuning groepen kwetsbare jongeren is verbeterd 	<ul style="list-style-type: none"> (Centrum-)gemeenten Steunfuncties Maatschappelijke organisaties Instellingen
	7 Radicalisering	
<ul style="list-style-type: none"> Realiseren kenniskringen Uitvoeren van minimaal twee pilots Positieve beeldvormingscampagne (zie ook beeldvorming) 	<ul style="list-style-type: none"> Radicalisering onder jongeren neemt af, of in ieder geval niet toe (meting Jeugdmonitor) 	<ul style="list-style-type: none"> Gemeenten (sectoren welzijn en veiligheid) Instellingen Opdrachtnemer Politie Antidiscriminatiebureaus Steunfuncties

7) De in deze overzichten genoemde effecten en resultaten werken wij in het Uitvoeringsprogramma uit tot zoveel mogelijk (smart geformuleerde) afrekenbare resultaten

* De cursief gedrukte resultaten zijn opgenomen in het Beleidskader Jeugdzorg

5.6 Relaties met andere programmalijnen en beleidskaders

In onderstaand overzicht is de samenhang aangegeven tussen bepaalde beleidsdoelstellingen uit de programmalijn Gezond Opgroeien en de andere twee programmalijnen van dit programma Zorg en Welzijn. Ook zijn de raakvlakken met beleidskaders of uitvoeringsinstrumenten van andere beleidssectoren nader uitgewerkt:

- **ONDERWIJS/ARBEIDSMARKT**

Dit onderwerp is opgenomen in de programmalijn Actief Meedoen.

- **JONGE VRIJWILLIGERS**

Maatschappelijke stages zijn opgenomen in de programmalijn Actief Meedoen.

- **WONEN**

Zie voor voldoende en passende huisvesting voor jongeren de programmalijn Vitaal Wonen.

- **FYSIEKE LEEFOMGEVING**

Aan een fysieke leefomgeving waarin kinderen gezond kunnen opgroeien wordt aandacht besteed in de programmalijn Vitaal Wonen.

- **ZORGSTRUCTUREN EN CENTRA VOOR JEUGD EN GEZIN**

Afspraken met gemeenten over CJG's worden gemaakt binnen het beleidskader Jeugdzorg 2009-2012. In de programmalijn Actief Meedoen: aandacht voor de participatie van cliënten binnen de CJG's.

- **BEMOEIZORG**

Inzet van bemoeizorg voor zorgmijdende gezinnen waar kinderen risico's lopen is een onderwerp in het beleidskader Jeugdzorg 2009-2012.

- **VERWIJSINDEX RISICOJONGEREN**

Gemeenten ondersteunen bij het aanschaffen en implementeren van een risicosignaleringsysteem (verwijsindex) doen we vanuit het beleidskader Jeugdzorg 2009-2012.

- **AANSLUITING JEUGDBELEID - JEUGDZORG**

Overleg met gemeenten over de aansluiting jeugdbeleid - jeugdzorg en de inzet van budget om knelpunten op te lossen komt aan de orde in het beleidskader Jeugdzorg 2009-2012.

- **CULTUUR**

Het betrekken van jeugd bij cultuur is een onderwerp in de Cultuurnota 2009-2012.

ACTIEF MEEDOEN

Alle inwoners van Noord-Holland kunnen volwaardig, actief en zoveel mogelijk zelfstandig deelnemen aan de samenleving op basis van gelijkwaardigheid en wederzijdse acceptatie.

6.1 Beleidsvisie

In het collegeprogramma staat dat “wij een belangrijke, stimulerende rol willen spelen bij het scheppen van de voorwaarden waarbij burgers actief kunnen participeren in de maatschappij”. Als provincie willen wij een bijdrage leveren aan een vitale Noord-Hollandse samenleving, die mensen insluit en niet uitsluit, en burgers stimuleert te investeren in zichzelf en in de gemeenschap waarin ze leven. Deze programmalijn richt zich zowel op de ondersteuning van participatie, integratie en emancipatie van alle burgers, als op letterlijk ‘actief meedoen’ in de zin van sporten en bewegen.

6.2 Provinciale rol

Het bevorderen van actief meedoen in al zijn facetten is in de eerste plaats een taak van gemeenten. Op basis van onze wettelijke Wmo-taak “beleid inzake steunfunctiewerk te voeren” willen wij gemeenten hierbij ondersteunen. Toch focussen wij niet alleen op de ondersteuning van de gemeenten. Juist in deze programmalijn is onze inzet ook gericht op het stimuleren van instellingen, belangengroepen en andere organisaties die het maatschappelijk middenveld vormen en versterken.

Actieve burgers verbeteren de sociale cohesie van een maatschappij door te sporten, door vrijwilligerswerk te doen of mantelzorg te bieden, of door actief te zijn in belangenorganisaties. Een aantal groepen heeft specifieke ondersteuning nodig om te participeren en te integreren in de maatschappij. Een goede opleiding en aansluiting op de arbeidsmarkt is daarbij een belangrijke voorwaarde.

6.3 Ontwikkelingen

De doelstellingen die wij in deze programmalijn Actief Meedoen formuleren zijn niet alleen gebaseerd op het collegeprogramma, de beleidsevaluaties en de consultaties van onze partners. Wij haken ook nadrukkelijk in op de nieuwe ontwikkelingen die zich op deze beleids-terreinen aandienen:

- 1 Ondanks de grote vraag op de arbeidsmarkt zijn er nog steeds veel jongeren die geen werk kunnen vinden. De belangrijkste oorzaken zijn voortijdig schoolverlaten en selectieve keuze van jongeren voor bepaalde bedrijfssectoren.
- 2 Het aanbod van vrijwilligers verandert door de individualisering en verandering van traditionele verbanden. De afgelopen decennia nam het aantal mensen dat vrijwilligerswerk verricht af. Daarnaast zijn ook de wensen van de vrijwilligers qua inzet en beschikbaarheid veranderd.
- 3 Met de invoering van de Wmo is mantelzorgondersteuning een gemeentelijke taak geworden. Het is nog onduidelijk welke gevolgen deze gemeentelijke focus heeft voor de regionale steunpunten mantelzorg en moeilijk bereikbare groepen mantelzorgers in kleine gemeenten.
- 4 Voor sommige groepen verloopt de integratie nog steeds moeizaam. Het stimuleren van participatie, integratie en emancipatie van achterstandsgroepen blijft ook in de komende jaren een belangrijk speerpunt van zowel Rijk, gemeenten als provincies.
- 5 Door de schaalvergroting en de decentralisatie is het belang van goede belangenbehartiging alleen maar groter geworden. Belangenbehartiging is een stimulans voor kwalitatief hoogwaardige en vraaggestuurde zorg. Zorgvragersorganisaties ontwikkelen zich hierbij steeds meer als partners en *countervailing power* van gemeenten en instellingen.
- 6 Sport is niet langer alleen een gezonde activiteit die mensen individueel of in groepsverband uitvoeren, maar wordt ook steeds meer beschouwd als één van de meest succesvolle instrumenten om de maatschappelijke participatie en integratie te bevorderen.
- 7 De meeste gemeenten hebben de Wmo conform de wettelijke verplichtingen ingevoerd. In de komende jaren zal hun inzet vooral gericht zijn op de herijking van het beleid en het stimuleren van maatschappelijke ontwikkeling en participatie.

8) Sociaal en Cultureel Planbureau, Maatschappelijke organisaties in beeld. Grote ledenorganisaties over actuele ontwikkelingen op het maatschappelijk middenveld, Esther van den Berg en Joep de Hart, Den Haag (september 2008)

6.4 Doelstellingen

6.4.1 Onderwijs & Arbeidsmarkt

De provincie heeft altijd de samenhang tussen de sectoren onderwijs en arbeidsmarkt benadrukt. Wij beschouwen werk, betaald of vrijwillig, ook als één van de belangrijkste mogelijkheden om 'mee te doen' in de samenleving. Daarom is het onderwijs- en arbeidsmarktbeleid integraal opgenomen in deze programma-lijn. Onderwijs & Arbeidsmarkt heeft ook een directe relatie met de Economische Agenda van de provincie en is een coproductie tussen de beleidssectoren Economie en Welzijn.

Actieve burgers verbeteren de sociale cohesie van een maatschappij

De aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt is in Noord-Holland nog niet optimaal. In een aantal sectoren, zoals de bouw, de industrie en de zorg, bestaat een tekort aan mensen⁹⁾. Naar verwachting zal door de vergrijzing de krapte op de provinciale arbeidsmarkt ook de komende jaren blijven bestaan. Dit effect van de vergrijzing zal vooral in sectoren zoals zorg, onderwijs en bouw sterk merkbaar zijn. Ondanks deze krapte zijn er ook jongeren die moeilijk aansluiting vinden op de arbeidsmarkt. Met name jongeren zonder startkwalificatie vinden minder makkelijk een baan. Ook is de werkloosheid onder allochtone jongeren hoger dan onder autochtonen.

Als provincie streven we ernaar de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt te verbeteren, schooluitval te verminderen en analfabetisme terug te dringen. Wij willen dit bereiken door met ons beleid aan te sluiten bij bestaande ontwikkelingen en goede initiatieven van bedrijven en onderwijsinstellingen te ondersteunen¹⁰⁾. Wij zullen ons richten op drie sporen:

- 1 monitoring en analyse van het onderwijs en de arbeidsmarkt;
- 2 bestrijden van voortijdige schooluitval en het vergroten van de arbeidsparticipatie;
- 3 verbetering van de concurrentiepositie van het midden- en kleinbedrijf door de beschikbaarheid van gekwalificeerd personeel te vergroten.

9) MKB Nederland, *Arbeidsmarkt is Knelpunt voor Economie* (september 2007).

10) Uitgebreide informatie over ons Arbeidsmarkt en Onderwijsbeleid is opgenomen in de bijlagen.

11) www.tijdsbesteding.nl

12) Boer, A.H. de, R. Schellingerhout en J.M. Timmermans, *Mantelzorg in Cijfers* (Den Haag 2003), *Noord-Holland in Cijfers* (Bevolkingsgegevens 2007)

6.4.2 Vrijwilligers

Wij beschouwen vrijwilligerswerk als een belangrijk middel om betrokkenheid bij de samenleving vorm te geven. De redenen om vrijwilligerswerk te willen doen kunnen hierbij variëren: actief zijn, iets voor een ander willen doen of jezelf ontwikkelen. Maar ongeacht de motivatie leveren vrijwilligers een onmisbare bijdrage aan de sociale cohesie. Daarnaast bevordert vrijwilligerswerk actieve participatie van individuele burgers en maatschappelijke groepen in de samenleving. Zonder vrijwilligers hebben we geen museumsuppoosten, voetbalcoaches, wilgenknotters en voorleesmoeders in Noord-Holland.

Op dit moment doet ongeveer 32% van de bevolking tussen de 12 en 75 jaar vrijwilligerswerk¹¹⁾. De trend is dat deze vrijwilligers hun activiteiten steeds meer ad hoc willen invullen rond hun eigen agenda en leefritme.

Gezien de spilfunctie die vrijwilligers vervullen voor een actief maatschappelijk middenveld willen wij ook in de komende jaren het vrijwilligerswerk ondersteunen en stimuleren. Hierbij staat het versterken van de infrastructuur rond het vrijwilligerswerk centraal. Wij richten ons hierbij op gemeenten en vrijwilligersorganisaties. Onze speerpunten zijn:

- 1 versterken van de steunpunten vrijwilligers;
- 2 ondersteuning van de werving en kwaliteit van vrijwilligers;
- 3 verspreiding van *good practices*;
- 4 bevordering van deelname van jongeren en allochtonen.

6.4.3 Mantelzorgers

In Noord-Holland zijn circa 268.000 mantelzorgers, die onder meer zorgen voor een chronisch zieke partner, gehandicapt kind of een hulpbehoevende ouder¹²⁾. Driekwart van de zorg die thuis wordt geboden, wordt verricht door mantelzorgers. Dit percentage zal in de komende jaren alleen maar toenemen door de vergrijzing, het tekort aan personeel in de zorg en de tendens om langer thuis te blijven wonen¹³⁾. Mantelzorgers beperken niet alleen de kosten van professionele zorg, maar vormen ook de kern van het sociaal vangnet.

De ondersteuning van mantelzorgers is een wettelijke taak van gemeenten. Gemeenten bepalen zelf hoe zij die taak invullen. Een deel van de mantelzorgers is moeilijk te bereiken. Het gaat hier vooral om jonge mantelzorgers, allochtone mantelzorgers en mantelzorgers van GGZ-cliënten. De slechte bereikbaarheid kent verschillende oorzaken, onder andere schaamte, maar ook een gebrek aan kennis over de beschikbare ondersteuning voor mantelzorgers. Als het gaat om kleine groepen kunnen deze in de kleinere gemeenten snel buiten de boot vallen.

Ons beleid is daarom gericht op de ondersteuning van projecten van gemeenten en regionale steunpunten mantelzorg en de belangenbehartiging van mantelzorgers. Daarbij willen wij ons ook inzetten voor de ontwikkeling en verspreiding van *good practices*.

6.4.4 Participatie, integratie en emancipatie

Participatie, integratie en emancipatie zijn voorwaardelijk voor actief meedoen in de samenleving. Deze drie deelgebieden kunnen niet los van elkaar worden gezien. Participatie gaat in brede zin om meedoen in de samenleving. Daarmee bedoelen we niet alleen betaalde arbeid verrichten, maar ook vrijwilligerswerk doen, naar school gaan en meedraaien in buurt of school.

Sociale integratie betekent het doorbreken van etnische, culturele en levensbeschouwelijke scheidslijnen in het openbare leven, op de werkvloer en in het alledaagse sociale verkeer. Integratie kan alleen tot stand komen wanneer iedereen de samenleving als de zijne of hare accepteert. Het uiteindelijke doel is de maatschappelijke emancipatie. Hiermee bedoelen we het verkrijgen van

erkenning, maatschappelijk aanzien en gelijkwaardigheid¹⁴⁾. Om dit te bereiken is het noodzakelijk dat achterstanden van onder meer minderheden worden weg-gewerkt. Dit vraagt om inzet van de betrokken groepen en een actief overheidsbeleid.

Mantelzorgers vormen ook de kern van het sociaal vangnet

Daarnaast is het cruciaal om sociale uitsluiting, isolatie en discriminatie, op welke grond dan ook, te bestrijden. Hierbij moeten we over grenzen van organisaties heen kijken. Niet alleen het welzijnsbeleid, maar ook het gemeentelijke en regionale veiligheidsbeleid (burgemeesters en politie) en het beleid op het gebied van wonen, arbeidsmarkt/onderwijs zijn onderdeel van de aanpak.

Als provincie willen wij hieraan onze bijdrage leveren door:

- 1 het stimuleren van de participatie en emancipatie van minderheden;
- 2 het bestrijden van discriminatie, met specifieke aandacht voor discriminatie op basis van seksuele geaardheid;
- 3 de aanpak van huiselijk geweld.

6.4.5 Zorgvragersparticipatie

De veranderingen in de zorg, zoals schaalvergroting, marktwerking en decentralisatie, gaan snel en hebben grote gevolgen voor de positie van mensen die zorg nodig hebben. Belangengroepen van zorgvragers zijn daarom cruciaal om de belangen van zorgvragers te behartigen. Zorgvragersorganisaties vormen als *countervailing power* een tegenwicht voor de invloed van de verantwoordelijke overheden, zorgaanbieders en verzekeraars.

Hierbij staan zowel de ontwikkeling of het behoud van een vraaggericht en kwalitatief hoogwaardig zorgaanbod als de participatie van alle zorgvragers in de samenleving centraal. Dit betekent dat de komende periode meer aandacht nodig is voor de groepen zorgvragers die moeilijk bereikbaar zijn, zoals jongeren en minderheden.

Wij zijn van mening dat Zorgbelang, de SBO en het APCP ook in de komende periode een belangrijke rol kunnen vervullen bij individuele en collectieve belangenbehartiging van zorgvragers op provinciaal, regionaal en lokaal niveau in Noord-Holland. Wij zien deze

13) www.mantelzorgenwerk.nl

14) Integratienota 2007-2011, *Zorg dat je erbij hoort* (2007)

organisaties nadrukkelijk als belangenbehartigers en niet als steunfunctie-instellingen. In verband met de toenemende vergrijzing achten wij het wenselijk om de SBO een specifieke plaats toe te blijven kennen binnen de zorgvragersparticipatie. Tegelijk benadrukken we het onderscheid tussen individuele belangenbehartiging en individuele hulpverlening, omdat wij individuele hulpverlening niet als een provinciale taak zien.

De provincie vraagt deze organisaties vooral aandacht te besteden aan de doelstellingen die wij samen met andere provincies landelijk in IPO-verband hebben geformuleerd¹⁵⁾. Hierbij staan goede belangenbehartiging van zorgvragers die een beroep doen op langdurige zorg, curatieve zorg en Wmo-ondersteuning centraal. Bij de curatieve zorg vragen wij met name aandacht voor ketenzorg, huisartsenzorg en de beïnvloeding van zorgverzekeraars. Tot slot blijft het Informatie en Klachtenopvang Gezondheidszorg (IKG) ook na 2008 één van de belangrijkste publiekstaken van Zorgbelang en het APCP.

6.4.6 Sport en beweging

Sport stimuleert participatie en sociale cohesie, en bevordert de gezondheid van de Noord-Hollandse burgers. We willen daarom zoveel mogelijk Noord-Hollanders aan het sporten en bewegen krijgen en houden. Hoewel het aantal Noord-Hollanders dat sport toeneemt, hebben niet alle jongeren de gelegenheid om te sporten¹⁶⁾. Wij vinden dat alle jongeren moeten kunnen sporten, ook wanneer hun sociaaleconomische status dit moeilijk maakt.

zorgvragers-organisaties als countervailing power

Verder zien wij overgewicht als een van de grootste gezondheidsbedreigingen. Sport en beweging zijn belangrijk om overgewicht te bestrijden, naast een gezonde levensstijl.

De provincie levert een belangrijke bijdrage aan de sportinfrastructuur in Noord-Holland.

De komende jaren willen wij het sportbeleid voortzetten en verder intensiveren. Onze speerpunten zijn het stimuleren van breedtesport, het instellen van een jeugdsportfonds, sport ter bestijding van overgewicht en bovenregionale sportaccommodaties.

Daarnaast besteden wij aandacht aan het opzetten van een integraal topsportbeleid dat aansluit bij de werkwijze van het Olympisch Netwerk Noord-Holland en de nationale ambities zoals neergelegd in het Olympisch Plan 2028. Ons uiteindelijke doel is om in Noord-Holland een sportklimaat te scheppen, waarin de breedtesport en de topsport optimaal kunnen floreren. Onze partners bij het uitvoeren van het beleid zijn gemeenten en sportorganisaties.

6.4.7 Wmo-beleidsontwikkeling

Provincies hebben in de Wmo de taak 'beleid inzake steunfunctiewerk' te voeren en bepalen zelf op welke wijze zij de ondersteuning van gemeenten en welzijnsinstellingen vormgeven. Toen de Wmo op 1 januari 2007 werd ingevoerd, heeft de provincie besloten een tijdelijk Wmo ondersteuningsprogramma voor 2007 en 2008 vast te stellen. Nu, anderhalf jaar later, kan voorzichtig geconcludeerd worden dat alle gemeenten in Noord-Holland aan de wettelijke invoeringseisen hebben voldaan en dat de Wmo participatie van burgers op één of andere wijze geregeld is¹⁷⁾. Tegelijkertijd is duidelijk dat de echte herijking van beleid in de meeste gemeenten meer tijd in beslag zal nemen.

Eind 2008 wordt het provinciale Wmo-programma geëvalueerd. Na deze evaluatie stellen wij vast in welke vorm en mate wij bepaalde activiteiten verder willen voortzetten. Het gaat hierbij vooral om:

- 1 de integratie van de Wmo-kennisbank in de nieuwe provinciale kennisstructuur in 2009;
- 2 de ondersteuning van gemeenten en instellingen bij de ontwikkeling van het Wmo-beleid, de herijking van het bestaande welzijnsbeleid en de versterking van de Wmo-participatie.

6.4.8 Telefonische hulpdiensten/Sensor

Sinds vele jaren heeft de provincie een subsidiërelatie met de telefonische hulpdiensten (nu: Sensor). Vooral mensen met psychosociale problemen, eenzaamheid en relatieproblemen bellen Sensor. Sensor Noord-Holland bestaat uit drie organisaties met meer dan 170 getrainde vrijwilligers. Iedere organisatie heeft een kleine, professionele staf. De hulpdiensten zijn 7 x 24 uur per dag bereikbaar. In 2007 werden 25.594 telefoon-gesprekken geregistreerd¹⁸⁾.

Hoewel provinciale subsidiëring met de invoering van de Wmo niet langer automatisch onze taak is, zien wij ook na 2008 een provinciale rol bij de ondersteuning van Sensor. Hierbij baseren wij ons op het maatschappelijk belang van de geleverde diensten en de onzekerheid of

15) IPO Bouwstenennotitie

16) TNO, *Factsheet Kwaliteit van Leven* (Noord-Holland 2007)

17) Onderzoek Zorgbelang en Primo, *Wmo-raden* (2007)

18) Ruim 9.000 via de Haarlemse Sensor, ruim 6.000 via de Gooise en 10.500 via Sensor NW.

gemeentelijke subsidies binnen afzienbare termijn de provinciale subsidie zouden kunnen vervangen. Wij zullen in overleg met Sensor afspraken maken over maatregelen om de kwaliteit en de efficiency te verhogen. Deze afspraken worden in het uitvoeringsprogramma vertaald in te behalen resultaten.

6.5 Wat hebben we in 2012 bereikt?

Activiteit	Effect / Doel / Resultaat	Partners
1 Onderwijs & Arbeidsmarkt		
<ul style="list-style-type: none"> • Monitor opzetten en analyse uitvoeren Ondersteunen projecten: • Voorkomen voortijdig schoolverlaten • Behalen werkkwalificatie door drop-outs • Herstelling • Bestrijding laaggeletterdheid • Maatschappelijke stageplaatsen Verbetering concurrentie-positie MKB door: • Opzetten provinciaal stageloket • Creëren leerwerkplekken in provinciale organisatie en sectoren met tekorten • Projecten schoolkeuze 	<ul style="list-style-type: none"> • Monitor is gerealiseerd en gekoppeld aan Jeugdmonitor • Verbetering aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt • Jaarlijks instroom nieuwe deelnemers Herstelling • Laaggeletterdheid is verminderd • Realisatie maatschappelijke stageplaatsen in sociale en groene sector • Verbetering aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt • Aanbod gekwalificeerd personeel MKB is vergroot 	<ul style="list-style-type: none"> • Platforms arbeidsmarkt • Onderwijs • Stichting Herstelling • Steunfuncties • Bedrijven • Gemeenten • MKB • Onderwijs
2 Vrijwilligers		
<ul style="list-style-type: none"> • Versterking steunpunten vrijwilligers • Ondersteuning werving en kwaliteit vrijwilligers • Verspreiden good practices • Bevorderen deelname jongeren en migranten 	<ul style="list-style-type: none"> • De steunpunten kunnen hun 6 basistaken uitvoeren • Werving en kwaliteit vrijwilligers is verbeterd • Good practices zijn verspreid • Vrijwilligersbestand is meer gemêleerd 	<ul style="list-style-type: none"> • Steunfuncties • Steunpunten • Vrijwilligers • Vrijwilligers-organisaties

6.5 Wat hebben we in 2012 bereikt? (vervolg)

Activiteit	Effect / Doel / Resultaat	Partners
	3 Mantelzorg	
<ul style="list-style-type: none"> Ondersteuning projecten mantelzorg Ontwikkeling en verspreiding good practices 	<ul style="list-style-type: none"> Provinciedekkende structuur van mantelzorgondersteuning 	<ul style="list-style-type: none"> Gemeenten Steunpunten mantelzorg Zorgvragersorganisaties
	4 Participatie, integratie en emancipatie	
<ul style="list-style-type: none"> Stimuleren participatie en emancipatie minderheden Bestrijden van discriminatie 	<ul style="list-style-type: none"> Projecten oud/nieuwkomers ondersteund Uitvoering Plan Bestrijding discriminatie Gemeenten zijn ondersteund bij antidiscriminatiebeleid Scholen en maatschappelijke instellingen zijn ondersteund bij bespreekbaar maken discriminatie 	<ul style="list-style-type: none"> Antidiscriminatie- bureaus Steunfuncties COC Gemeenten Anne Frankstichting
<ul style="list-style-type: none"> Aanpak huiselijk geweld 	<ul style="list-style-type: none"> Sluitende ketenaanpak huiselijk geweld gerealiseerd 	<ul style="list-style-type: none"> ASHGs Gemeenten Steunfuncties Landelijke kenniscentra
	5 Zorgvragersparticipatie	
<p>Afspraken gemaakt met zorgvragersorganisaties over:</p> <ul style="list-style-type: none"> Care-brede inbedding van de zorgvraag Curatieve zorg Wmo-ondersteuning 	<ul style="list-style-type: none"> Verbetering van kwaliteit en vraaggerichtheid zorg Versterking van individuele en collectieve belangenbehartiging en klachtenopvang 	<ul style="list-style-type: none"> Zorgbelang SBO APCP
	6 Sport en beweging	
<ul style="list-style-type: none"> Ondersteuning samenwerkingverbanden Uitvoering subsidieregeling jeugdsportfonds Bestrijding overgewicht door stimuleren good-practices Ondersteuning bovenregionale sportaccommodaties 	<ul style="list-style-type: none"> Dekkend netwerk regionale samenwerkingsverbanden (huizen van de sport) Meer dan 3.000 kinderen hebben kunnen sporten Good practices zijn ondersteund en verspreid Sportklimaat is verbeterd door aanpassen en verbeteren accommodaties 	<ul style="list-style-type: none"> Sportservice Gemeenten Jeugdsportfonds Nederland Sportverenigingen
	7 Wmo ondersteuning	
<ul style="list-style-type: none"> Evaluatie programma Integratie Wmo- kennisbank Ondersteuning Wmo-beleidsontwikkeling, herijking welzijnsbeleid en Wmo participatie 	<ul style="list-style-type: none"> Wmo-kennisbank is geïntegreerd in brede kennisfunctie Gemeenten en instellingen worden desgewenst ondersteund bij Wmo-beleidsontwikkeling 	<ul style="list-style-type: none"> Steunfunctie Opdrachtnemer Gemeenten Zorgvragersorganisaties
	8 Sensor	
<ul style="list-style-type: none"> Sensor verzorgt telefonische hulpdiensten Kwaliteit en efficiency worden verbeterd 	<ul style="list-style-type: none"> Sensor heeft telefonisch hulp geboden De kwaliteit en efficiency is volgens afspraak verbeterd 	<ul style="list-style-type: none"> Sensor

6.6 Relaties met andere programmalijnen en beleidskaders

In onderstaand overzicht is de samenhang aangegeven tussen bepaalde beleidsdoelstellingen uit de programmalijn Actief Meedoen en de andere twee programmalijnen van dit programma Zorg en Welzijn. Ook zijn de raakvlakken met beleidskaders of uitvoeringsinstrumenten van andere beleidssectoren nader uitgewerkt:

• ONDERWIJS/ARBEIDSMARKT

De doelstellingen die specifiek gericht zijn op jongeren, sluiten aan bij de programmalijnen Gezond Opgroeien en Vitaal Wonen. Verder zijn er dwarsverbanden met de Economische Agenda van de sector Economie en het beleid rond bibliotheekondersteuning van de sector Cultuur.

• MANTELZORGERS

In deze programmalijn richten we ons ook op jonge mantelzorgers, waardoor onze mantelzorgdoelstellingen ook aansluiten op de programmalijn Gezond Opgroeien.

• PARTICIPATIE, INTEGRATIE EN EMANCIPATIE

Onze inzet op dit integrale thema beperkt zich niet tot deze programmalijn. Wij willen in alle programmalijnen en in het beleidskader Jeugdzorg aandacht besteden aan de positie van kwetsbare groepen.

• SPORT EN BEWEGING

Onze inzet op het terrein van sport en beweging richt zich ook op de fysieke infrastructuur en heeft daarom een link met Vitaal Wonen en de provinciale Structuurvisie.

• WMO ONDERSTEUNING

Onder 'Wmo ondersteuning' bedoelen we heel specifiek ondersteuning bij de Wmo beleidsontwikkeling. In bredere zin hebben natuurlijk alle doelstellingen die in dit programma zijn geformuleerd direct of indirect raakvlakken met de Wmo.

• ZORGVRAGERSPARTICIPATIE

De participatie van zorgvragers loopt als een rode draad door dit programma heen. Dit geldt zowel voor de belangenbehartiging en participatie van jeugdige cliënten binnen Gezond Opgroeien als de actieve deelname van de zorgvragersorganisaties binnen de verschillende onderdelen van Vitaal Wonen.

VITAAL WONEN

Een passend huis voor iedereen in een aangename omgeving met voldoende zorg en dienstverlening in de buurt en met de mogelijkheid voor iedereen om sociale netwerken te onderhouden.

7.1 Beleidsvisie

Centraal in onze visie staat een zodanige kwaliteit van het wonen en de woonomgeving dat er voor iedereen, ongeacht beperkingen, ruimte is. De programmaliijn 'Vitaal Wonen' richt zich daarom op de randvoorwaarden die nodig zijn om de inwoners van Noord-Holland een vitale woonomgeving te bieden. In 'Vitaal wonen' komen de raakvlakken aan de orde tussen de fysieke en de sociale leefomgeving. In de uitwerking zijn 'gezond opgroeien' en 'actief meedoen' noodzakelijke onderdelen.

Bouwen en verbouwen is nodig om voldoende passende woningen te krijgen voor doelgroepen als starters, jongeren, senioren en zorgvragers. Ons uitgangspunt is dat algemene voorzieningen in de woonomgeving voor iedereen toegankelijk en bruikbaar moeten zijn. In sommige situaties zijn speciale voorzieningen nodig.

De kwaliteit van de leefomgeving wordt in belangrijke mate bepaald door ruimtelijke factoren zoals inrichting, groen, ruimte voor sport en bewegen en toegankelijke accommodaties. De functies wonen, welzijn en zorg beïnvloeden elkaar in sterke mate. Indien in samenhang opgepakt en uitgevoerd, zijn er voordelen op het gebied van duurzaamheid, efficiency en welzijn.

'Domeindenken' werkt niet

'Domeindenken' werkt niet. Kleine kernen en stadswijken vertonen overeenkomsten in de randvoorwaarden die nodig zijn om de omgeving leefbaar te houden. We

willen bevorderen dat succes- en slaagfactoren voor leefbaarheid uitgewisseld worden tussen het platteland en de verstedelijkte gebieden.

7.2 Provinciale rol

De eerstverantwoordelijke bestuurslaag voor de realisatie of aanpassing van nieuwe woningen, voor de inrichting van de omgeving en voor voorzieningen in de buurt, is de gemeente. Met de Wmo en de woonvisies hebben gemeenten de instrumenten in handen om die verantwoordelijkheid vorm te geven.

De provincie stimuleert gemeenten tot een integrale aanpak en biedt daarbij ondersteuning. Ook in ons eigen beleid kiezen we voor een integrale aanpak. Deze zal ook blijken uit onze visie op wonen als onderdeel van de provinciale structuurvisie. Wij zien een rol bij het bevorderen van regionale samenwerking tussen gemeenten en partners om vraagstukken op te lossen. Via ons Wonen, Welzijn, Zorg Stimuleringsprogramma, looptijd 2004 tot en met 2009, doen gemeenten en provincie ervaring op met een integrale werkwijze die vruchten afwerpt. De ruimte voor maatwerk is groot, de resultaten zijn gemonitord, teruggekoppeld en met elkaar gedeeld. Het leereffect voor de deelnemende gemeenten blijkt groot. Het aantal bereikbare voorzieningen en woningen voor doelgroepen is toegenomen. De provincie verspreidt de leerervaringen naar andere gemeenten en biedt de kans om wonen, welzijn en zorg geïntegreerd op te pakken.

De werkwijze van het WWZ-programma willen we doorzetten en verder verbreden. De verbreding komt tot uiting in een grotere diversiteit aan doelgroepen waarop wij ons richten, in de aandacht voor regionale afstemming en in de ambitie om actiever aan de slag te gaan met oude en nieuwe partners. We denken daarbij aan grotere betrokkenheid van de eerste-lijns zorg, en aan een nieuwe setting voor de partners in welzijn. Voorts zijn we van mening dat de rol en het potentieel van woningbouwcorporaties bij de aanpak van maatschappelijke problemen nog beter kan worden benut.

7.3 Nieuwe ontwikkelingen

De doelstellingen uit onze programmaliijn Vitaal Wonen willen een antwoord geven op actuele trends en ontwikkelingen. Relevante ontwikkelingen in dit kader zijn:

- 1 Er komt meer aandacht voor het belang van de inrichting van de woonomgeving van jeugd en jongeren in het kader van hun sociale en fysieke ontwikkeling¹⁹⁾. Ook – zo blijkt uit collegeprogramma's – willen gemeente- en provinciebesturen jongeren meer betrekken bij hun omgeving.
- 2 Er is sprake van een toenemende diversiteit in zowel de vraag als het aanbod op het gebied van wonen en woonomgeving. In plaats van grote eenvormige instellingen en voorzieningen zien we meer verscheidenheid en kleinschaliger initiatieven. Bewoners zijn betrokken in het scheppen van huisvesting en een woonomgeving die aansluit bij hun specifieke wensen en zorgbehoeften. Organisaties voor belangenbehartiging zoomen in op lokaal maatwerk.
- 3 De opbouw van dorpen verandert. Waar dorpen vroeger meestal kleinschalige agrarisch georiënteerde gemeenschappen waren, is het gros van de dorpen van nu te kenmerken als woondorp. Jongeren trekken niet weg uit dorpen omdat er geen werk is, maar omdat zij geen woning kunnen vinden. De mobiliteit is toegenomen. Problemen zijn er voor mensen die sterk op hun directe omgeving zijn aangewezen. Door schaalvergroting en marktwerking staat de economische haalbaarheid van voorzieningen onder druk. De inzet van vrijwilligers is onmisbaar bij behoud en ontwikkeling van voorzieningen.
- 4 Ook al verandert de traditionele opbouw en samenhang van een dorp, de bereidheid tot het verrichten van vrijwilligerswerk blijft in veel dorpen groot en het verenigingsleven bloeit. Een gebouw voor ontmoeting en gezamenlijke activiteiten is van groot belang. Dorpshuizen of andere gemeenschappelijke gebouwen zijn hiertoe geschikt.
- 5 De vergrijzing heeft als consequentie dat het aantal zorgvragers toeneemt. De behoefte aan toegankelijke woningen met in de buurt zorg- en welzijnsvoorzieningen wordt groter. Waar zorgvragers bestaan, moeten ook verzorgenden zijn. Ook voor hen zijn voldoende woningen en voorzieningen nodig. Een integrale aanpak hiervan – bijvoorbeeld met behulp van woon(zorg)visies – komt op meer plaatsen tot stand.
- 6 De extramuralisering neemt toe, net als de tendens dat ouderen steeds langer thuis blijven wonen, ook als de behoefte aan zorg groter wordt. De eerste- en tweedelijnszorg moeten daarom meer samenhang krijgen en in de buurt van de doelgroepen aanwezig moeten zijn. Het welzijnsbeleid, dat door de Wmo en wijzigingen in de AWBZ een nieuwe setting krijgt, moet daar op aansluiten.
- 7 Heel Nederland – en het grootste deel van Noord-Holland – krijgt op termijn te maken met daling van het bevolkingsaantal. Dat heeft consequenties voor het wonen-welzijn-zorg beleid. Aansluiting van behoefte en aanbod van zowel huisvesting als voorzieningen vraagt speciale aandacht.
- 8 Vergelijkbare processen als in dorpen vinden plaats in stadswijken. Ook hier zien we dat kleine winkels en andere voorzieningen, zoals post- en bankkantoren, verplaatst worden naar grootschaliger, meestal verder weg gelegen, locaties.

7.4 Doelstellingen

7.4.1 Integratie van wonen, welzijn en zorg

De integrale aanpak van woon-, welzijns- en zorgbeleid levert voor zowel bewoners als voor gemeenten, corporaties, zorgaanbieders en andere deelnemende partijen voordelen op. Dat is de belangrijkste conclusie van de eindmeting in de monitor van de eerste reeks van vijf voorbeeldprojecten van het WWZ Stimuleringsprogramma 2004-2009²⁰⁾. Gezien de positieve resultaten is in het collegeprogramma aangegeven dat het WWZ-beleid wordt voortgezet.

Dat houdt in dat we de ervaringen die zijn opgedaan in de afgelopen WWZ-periode zullen verspreiden als leerpunten en ter inspiratie voor andere gemeenten. Waar mogelijk trekken wij samen met gemeenten op om de resultaten en nieuwe werkwijze te borgen. Medewerkers van voorbeeldprojecten worden ook na afloop van hun project betrokken bij het overdragen van kennis en ervaring naar andere gemeenten (zie ook par. 8.3). Tevens blijven wij gebruik maken van het al opgerichte kenniscentrum WWZ. We toetsen het kenniscentrum regelmatig op gebruiksvriendelijkheid en voeren indien nodig aanpassingen door. De overdracht van kennis tussen stad en platteland krijgt speciale aandacht.

De WWZ-voorbeeldgemeenten landelijk gebied ontvangen nog tot en met 2009 provinciale steun bij de

19) Raad landelijk gebied; Groen opgroeien, 2008, Unicef, Child Friendly City's.

20) Research voor Beleid, Monitor Stimuleringsprogramma Wonen, Welzijn en Zorg: Resultaten, Lessen en Verankerung. Eindmeting van Vijf Noord-Hollandse Voorbeeldprojecten (Leiden 2008).

uitvoering van hun programma's. De halfjaarlijkse publicatie 'WWZ in uitvoering in het landelijk gebied' levert inzicht in de voortgang van de voorbeeldprojecten en is bovendien een geschikt middel om zorg- en welzijnsvraagstukken onder de aandacht te brengen van gebiedsontwikkelaars in het landelijk gebied.

In de nieuwe beleidsperiode willen we, naast gemeenten, ook andere partijen, stimuleren om invulling te geven aan projecten op het terrein van Vitaal Wonen. Geslaagde uitvoering van wonen, welzijn, zorg in samenhang moet het hebben van goede samenwerking tussen diverse partners.

Aansluiting van behoefte en aanbod van zowel huisvesting als voorzieningen vraagt speciale aandacht gezien de verwachte demografische ontwikkeling in Noord-Holland Noord. De bevolkingsgroei in dit gebied zal afnemen en vanaf 2020 effect hebben op de woning- en arbeidsmarkt. In de komende periode willen we dit onderwerp verder uitdiepen zodanig dat we goed voorbereid de toekomst tegemoet kunnen gaan.

We willen meer systematisch in gesprek gaan met woningbouwcorporaties om te weten te komen welke knelpunten zij ervaren in het uitvoeren van hun maatschappelijke rol, en welke bijdrage de provincie zou

kunnen bieden in het faciliteren van pilots en (regionale) samenwerkingsprocessen.

participatie van bewoners en zorgvragers is onmisbaar

Uit contacten met het veld blijkt dat het voor gemeenten vaak lastig is om eerstelijns zorgverleners goed te betrekken in de lokale en regionale beleidsontwikkeling. Voor een integrale aanpak is dit echter wel noodzakelijk, zeker gezien de toenemende verantwoordelijkheid voor gemeenten rond de AWBZ. De vraag naar eerstelijnszorg en gecombineerde woon-zorg-arrangementen neemt snel toe en ook rondom preventie en beïnvloeding van de leefstijl bestaat er voor gemeenten een drijfveer om lokaal en wijk-/gebiedsgericht te werken.

We zoeken samen met gemeenten en instellingen naar manieren om met de genoemde problemen om te gaan. We willen een pilot-project ondersteunen rondom vraaggestuurde planning waarin we willen onderzoeken of de planinformatie kan bijdragen aan toekomstgerichte woning(ver)bouw en inrichting van zorg- en welzijnsvoorzieningen. De resultaten van de pilot worden overgedragen en kunnen aanleiding bieden om ook in andere regio's hiermee aan de slag te gaan.

We willen - waar nodig - een bijdrage leveren aan het ontwikkelen van instrumenten en verzameling van data die op lokaal of regionaal niveau bruikbaar zijn bij het afstemmen van vraag en aanbod van WWZ-voorzieningen.

Tenslotte zien we participatie van bewoners en zorgvragers als onmisbaar voor een succesvolle aanpak en uitvoering van WWZ-projecten. Dit blijven wij als maatstaf hanteren in ons stimuleringsbeleid.

7.4.2 Kindvriendelijk wonen

De aanwezigheid van kinderen in een woonomgeving draagt bij aan de vitaliteit daarvan. Wij willen daarom samen met gemeenten de meerwaarde verkennen van projecten die de inrichting van wijken of dorpen ten behoeve van kinderen verbeteren. Ook zogenoemde 'kindlinten' (veilige routes door wijk, stad of regio) kunnen daar deel van uitmaken. De ervaringen die gemeenten hebben opgedaan met hun ISV-programma zullen we benutten. Inspiratie hierbij biedt onder andere het advies van de Raad voor het Landelijk Gebied en het project Child Friendly Cities van de VN.

Door kennis- en ervaringsuitwisseling willen we – in samenhang met onze ‘Agenda Jeugd’ – in Noord-Holland netwerken van kindvriendelijke gemeenten versterken en uitbreiden. We gaan na of we middels het provinciale verkeers- en vervoersbeleid aandacht kunnen schenken aan de inrichting van infrastructuur ten behoeve van kinderen (veilige fietsroutes). Het provinciale beleid Leren voor Duurzame Ontwikkeling (onderdeel van ons klimaatbeleid) en het recreatiebeleid gaat in de komende beleidsperiode aandacht besteden aan jongerenparticipatie bij groen en natuur in en om de stad en (kleine) kern.

‘kindlinten’ (veilige routes door wijk, stad of regio)

7.4.3 Kwaliteit leefomgeving

De ruimtelijke inrichting van de leefomgeving is een belangrijke factor voor het welzijn. Dan gaat het vooral om de beleving, de gebruikswaarde en de herkenbaarheid van de omgeving. De kwaliteit van de omgeving – het groen, de sfeer, de openbare ruimte, nabijheid van voorzieningen – bepaalt ook vaak de keuze om ergens te willen gaan of blijven wonen.

Dorpsraden of dorpscommissies spannen zich in om het dorp leefbaar te houden. Via het steunfunctiewerk ondersteunt de provincie deze dorpsraden en dorpscommissies. Het steunfunctiewerk zetten we ook in om in stedelijke gebieden ‘buurten van betekenis’ leefbaar te houden en onderling ervaring uit te wisselen.

De provincie wil een pilot faciliteren om na te gaan of en hoe integrale planvorming de kwaliteit van de leefomgeving kan bevorderen. Hier zien we raakvlakken met ons beleid op het gebied van culturele planologie en integrale gebiedsontwikkeling.

7.4.4 Multifunctionele accommodaties en dorpshuizen

Voorzieningen bestaan niet slechts uit cement en stenen maar omvatten veel meer. Ze hebben een sociale functie: mensen komen elkaar tegen, doen dingen samen en houden zo een sociaal netwerk in stand. Voor het versterken van de leefbaarheid zijn voorzieningen als bibliotheken, winkels en woonzorgcentra van groot belang. Om deze reden blijven wij de aandacht vestigen op het belang van gemeenschappelijke, goed bereikbare, voorzieningen.

Onderzoek van het Sociaal Cultureel Planbureau laat zien dat plattelandsbewoners ontevreden zijn over het lage voorzieningenaanbod²¹⁾. Achteruitgang in het

voorzieningenniveau is een risico voor de leefbaarheid. Dat zien we niet alleen in kleine kernen, maar ook in stadswijken waar de laatste winkelier of het laatste postkantoor verdwijnen. Het (economisch) draagvlak kalft af door marktwerking en schaalvergroting. Gecombineerd, en ingebed in samenwerkingsverbanden, zijn voorzieningen soms wel levensvatbaar en leveren ze een duurzame bijdrage aan de leefbaarheid. Zeker als daar ook private diensten (gemaksdiensten, detailhandel) in betrokken worden.

Steeds vaker behoort het ontwikkelen van gecombineerde voorzieningen, ook wel maatschappelijk vastgoed genaamd, tot de reguliere taak van woningbouwcorporaties. Een smalle oriëntatie op vastgoed heeft zich verbreed tot maatschappelijke vraagstukken. Er worden andere eisen gesteld aan de (ver)bouw, inrichting en het beheer van maatschappelijk vastgoed, zoals (brede) scholen. Flexibele vastgoedformules zijn nodig om het steeds veranderend gebruik door onderwijs-, welzijns- en zorginstellingen in multifunctionele accommodaties goed te regelen. Een voorwaarde voor succesvol gebruik van multifunctionele accommodaties zijn *multifunctionele samenwerkingsverbanden*. Zonder het laatste is het eerste niet goed mogelijk.

Dit betekent grensoverschrijdende samenwerking: tussen professionals van verschillende (beleids) disciplines, tussen (bewoners)organisaties en woningcorporaties en tussen Rijk, provincie en lokale overheden. De provincie wil hier aandacht aan blijven besteden door de informatie en kennisuitwisseling

21) SCP, *Het Beste van Twee Werelden* (Den Haag 2007)

22) Verkroost Advies, *Provincie Noord-Holland en Voorbeeldgemeenten: Keuzemodel Opplussen Eigen Woningbezit* (februari 2008)

23) Bestuur & Management Consultants, *Eindrapport Onderzoek Kleinschalig Wonen voor Mensen met Dementie in Noord-Holland* (oktober 2007)

24) DSP-groep BV, *Kleinschalig Wonen Vergroten: Onderzoek voor de Provincie Noord-Holland* (mei 2008)

25) De regeling wordt gerealiseerd vanuit het beleid van sector Ruimtelijke inrichting (Wonen)

tussen gemeenten, corporaties, maar ook tussen dorpshuizen en dorpsraden en vrijwilligersorganisaties te stimuleren. Dorpshuisbesturen en dorpsraden of dorpscommissies kunnen rekenen op ondersteuning via het steunfunctiewerk

Op dit moment hanteren we verschillende regelingen: 'groot onderhoud dorpshuizen' (t/m 2009), 'dorpswinkels' (t/m 2009) en 'wijksteunpunten' (t/m 2008). Alle drie de regelingen worden goed gebruikt. Hoewel de regelingen gericht zijn op verschillende thema's, zijn er meer overeenkomsten dan verschillen. Zo hebben ze allen als doel de leefbaarheid te bevorderen en zijn ze gericht op het realiseren of in stand houden van accommodaties. De ervaring laat zien dat de regelingen vaak naast elkaar worden ingezet.

Onze regelingen leveren een positieve bijdrage aan het voorzieningenniveau in de provincie. We willen daarom onze inspanningen voortzetten en hiervoor geld vrijmaken uit de Extra Investeringsimpuls.

Met het oog op zowel het leveren van maatwerk als op efficiëntie, maken we één nieuwe regeling waarin de sterke kanten van de oude regelingen 'dorpswinkels' en 'wijksteunpunten' opgenomen zijn: de regeling multifunctionele accommodaties.

Voor het succes van een multifunctionele accommodatie is de samenwerking tussen de deelnemende partijen een cruciale factor. Om die reden subsidieert de provincie met de regeling multifunctionele accommodaties voornamelijk de aanloop- en proceskosten en in beperkte mate delen van de (ver)bouw. Voor feitelijke realisering van (grootschalige) multifunctionele accommodaties ('de stenen') zijn gemeenten en hun partners aan zet. In sommige gevallen kunnen wij dit bevorderen met ons beleid op het gebied van ISV. Ons steunfunctiewerk richten we op uitwisseling van ervaringen en op verspreiding van kennis over slaag- en faalfactoren.

De regeling 'groot onderhoud en verbouwing van dorpshuizen' blijft vooralsnog tot en met 2009 ongewijzigd voortbestaan. In 2010 wordt bekeken of de regeling groot onderhoud en verbouwing van dorpshuizen deel kan uitmaken van de regeling multifunctionele accommodatie.

7.4.5 Passende Huisvesting – Wonen voor doelgroepen *Opplussen/aanpassing individuele woonsituatie*

Een groot deel van de bestaande woningvoorraad bestaat uit koopwoningen, in het landelijk gebied soms tot 80%. Gemeenten kunnen (oudere) eigenaren van koopwoningen stimuleren om tijdig maatregelen te treffen om hun woning aan te passen. Door de provincie is in samenwerking met enkele gemeenten het Keuzemodel Opplussen²²⁾ ontwikkeld, om gemeenten te helpen een onderbouwde keuze te maken voor de aanpak in een bepaalde wijk.

Deze methode willen we onder meer gemeenten in de provincie verspreiden, zodat dit onderwerp ingebed kan worden in het gemeentelijk woonbeleid. Tevens bieden wij gemeenten hierbij inhoudelijke ondersteuning. Aansluitend hierbij willen we kennis en ervaring verspreiden over de beschikbare technologische ontwikkelingen (domotica, breedband) die het mogelijk maken om langer zelfstandig te wonen.

Kleinschalig wonen

Sinds 2005 kent de provincie de deelverordening 'Kleinschalig wonen voor mensen met dementie'. Kleinschalige voorzieningen bieden mensen met dementie de mogelijkheid om – ondanks hun beperkingen – in het eigen dorp of de eigen wijk te blijven wonen. Onderzoek uit 2007²³⁾ wijst uit dat er sindsdien een groot aantal kleinschalige woonvormen is gerealiseerd of nog in ontwikkeling is. Het WWZ-Stimuleringsprogramma en de deelverordening 'Kleinschalig wonen voor mensen met dementie' hebben aan de toename van het aantal projecten en het aantal bewonersplaatsen bijgedragen.

Keuzemodel Opplussen

Ook voor andere doelgroepen dan mensen met dementie is een kleinschalige woonvorm veelal een prettig alternatief voor een grootschaliger intramurale setting. In opdracht van de provincie is het onderzoek 'Kleinschalig wonen vergroten' uitgevoerd²⁴⁾. Hieruit komt naar voren dat ook veel andere doelgroepen behoefte hebben aan een kleinschaliger, meer individuele manier van wonen.

In 2009 starten we daarom met het ontwikkelen van beleid om kleinschalig wonen voor alle doelgroepen te faciliteren. Daarbij denken we aan beperkte startsubsidies, deskundige ondersteuning en steun aan versterking van de rol van gemeenten gericht op nieuwe initiatieven.

Nieuwe impulsen voor passende huisvesting

Het Ministerie van VROM heeft een budget van 8 miljoen euro ter beschikking gesteld ter stimulering van Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO). Het Rijk stelt dit budget ter beschikking van de provincies. Noord-Holland subsidieert hiervan € 1.154.220,- aan particulieren.

De deelverordening Collectief particulier opdrachtgeverschap, waarin de mogelijkheid wordt geboden aan particulieren om koopwoningen in eigen beheer te realiseren, treedt half november 2008 in werking. Deze regeling biedt speciale aandacht en

7.5 Wat hebben we in 2012 bereikt?

Activiteit	Effect / Doel / Resultaat	Partners
1 Integratie van wonen, welzijn en zorg		
<ul style="list-style-type: none"> • WWZ-projecten • Innovatieve lokale of regionale pilots (WWZ – verbreding) • Pilot verkennen gebruiksmogelijkheden woon-zorg-scan met eerste lijn 	<ul style="list-style-type: none"> • Afronden WWZ-voorbeeldprojecten landelijk gebied • Verspreiden van kennis en ervaring uit lopende en afgeronde WWZ-projecten. • Ontwikkeling en afstemming woonvisies met zorgvisies in gemeenten / regio's • Opstarten nieuwe verbrede WWZ-projecten • Verspreiden ervaring met woon-zorgscan • Verbetering planning woon en zorgbehoefte in gemeenten. 	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeenten • Steunfunctiewerk • Woningbouwcorporaties • Eerste en tweedelijnszorg • Zorgvragersorganisaties • zorgverzekeraars
2 Kindvriendelijk wonen		
<ul style="list-style-type: none"> • Participatie-pilot jongeren 	<ul style="list-style-type: none"> • Jongeren zijn betrokken bij inrichting van de omgeving • Verspreiden van kennis en ervaring • Kindlinten/Veilige loop- en fietsroutes 	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeenten • steunfunctiewerk • Recreatieschappen
3 Leefkwaliteit van kernen en wijken		
<ul style="list-style-type: none"> • Pilot project • Denktank/platform geïntegreerde aanpak kernen en wijken 	<ul style="list-style-type: none"> • Integraal dorpsvernieuwingsplan • Uitwisseling succes- en faalfactoren platteland-stad 	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeente • Onderwijs/kennisinstituten • Dorpsraden • Steunfunctiewerk • woningbouwcorporaties
4 Multifunctionele accommodaties en dorpshuizen		
<ul style="list-style-type: none"> • Subsidierегeling multifunctionele accommodaties • Subsidierегeling groot onderhoud dorpshuizen 	<ul style="list-style-type: none"> • Realisatie van multifunctionele accommodaties en goed onderhouden dorpshuizen ten behoeve van de leefbaarheid van kernen en wijken. • Bevordering leefbaarheid kleine kernen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Steunfunctiewerk • Gemeenten • Dorpshuisbesturen • Platform Dorpshuizen NH (via Primo-nh) • Vereniging Kleine Kernen NH (via Primo-nh) • Organisaties zorg, welzijn en cultuur
5 Wonen voor doelgroepen		
<ul style="list-style-type: none"> • Gemeenten ondersteunen in het aanpassen van de woningvoorraad aan toekomstige behoefte. • Stimuleren kleinschalig wonen voor alle doelgroepen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Toepassen keuzemodel opplussen in diverse gemeenten • Gemeenten ondersteunen met kennisuitwisseling en expertise-ontwikkeling over opplussen en kleinschalig wonen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeenten • Steunfunctiewerk • Woningbouwcorporaties • Bewoners/gebruikers • Welzijns- en zorginstellingen

financiële mogelijkheden voor bijzondere (zorg-) doelgroepen. Hierin neemt de Provincie Noord-Holland een uitzonderingspositie in ten opzichte van andere provincies.

7.6 Relaties met andere programmaliijnen en beleidskaders

In onderstaand overzicht is de samenhang aangegeven tussen beleidsdoelstellingen uit de programmaliijn *Vitaal wonen* en de andere twee programmaliijnen van dit programma Zorg en Welzijn. Ook zijn de raakvlakken met beleidskaders of uitvoeringsinstrumenten van andere beleidssectoren nader uitgewerkt:

- **Structuurvisie**

In het kader van de Structuurvisie zal een kaderstellende provinciale visie op wonen worden ontwikkeld. Hierin wordt het provinciaal belang benoemd: "Een evenwichtige ontwikkeling van de woningvoorraad op bovenlokaal niveau". Op basis van deze provinciale woonvisie kunnen gemeenten regionale actieprogramma's opstellen, met aandacht voor:

- krimp of stagnatie;
- transformatie en herstructurering;
- zorgwoningen, starterswoningen.

De provinciale woonvisie wordt opgesteld door de sector RI met inbreng vanuit sector JZW.

- **ISV, ILG, Visie landelijk gebied, recreatie en groen**
We verbinden de domeinen wonen, welzijn en zorg en bekijken vraagstukken in die samenhang. Dit gebeurt ook door de samenhang met het provinciale ISV-programma, het beleidsveld wonen (regionale woonvisies) en met ILG, de sociaaleconomische versterking van het platteland. De verbindingen leggen we door middel van:

- kennisdelen en uitwisselen als basis voor een innovatieve werkwijze;
- alleen kiezen voor specifieke voorzieningen waar dit onvermijdelijk is, in andere gevallen zorgen voor toegankelijkheid voor iedereen;
- de doelgroepen van het beleid betrekken bij de keuzes in concrete activiteiten.

- **K&B monitor zorgwoningen**

Doel: verspreiden informatie over productiecijfers van zorgwoningen in Noord-Holland.

De monitor zorgwoningen is in opdracht van de provincie ontwikkeld²⁶⁾, om zicht te krijgen op de mate waarin de geformuleerde doelstellingen ten aanzien van 'nultreden-woningen' en het aantal plaatsen voor verzorgd wonen worden behaald. Door een jaarlijkse uitvoering van deze nieuwe monitor ontstaat een helder beeld van de lokale en regionale ontwikkelingen met betrekking tot de nieuwbouw.

Op basis van de gemeentelijke gegevens maken wij ieder jaar (vanaf 2008) een rapportage, waarin de productiecijfers worden vergeleken met de door de provincie geformuleerde doelstellingen. Het onderdeel zorgwoningen vormt hiermee een uitbreiding van de monitor woningbouw waarin wordt ingegaan op woningbouwproductie en woningbouwcapaciteit. Uitvoering en bekostiging: sector K&B. Advisering vanuit sector JZW.

- **Jeugdparticipatie Gezond opgroeien**
Onder de programmaliijn Jeugd is als doelstelling opgenomen het vergroten van de participatie van de jeugd. Betrokkenheid van de jeugd is goed te mobiliseren als het gaat om de inrichting van de fysieke ruimte waarin ze leven. Onder Vitaal Wonen is dan ook een pilot beschreven waarin we de basis van jeugdparticipatie mede uitwerken.

- **Huisvestingen jongeren: Beleidskader jeugdzorg en gezond opgroeien**
Zowel in de Agenda Jeugd, als in de programmaliijn Gezond Opgroeien is de huisvesting van jongeren specifiek genoemd. Onder de programmaliijn Vitaal wonen is de jeugd een van de doelgroepen waarmee rekening gehouden moet worden in WWZ-projecten en projecten zoals kleinschalig wonen.

²⁶⁾ RIGO Research en Advies BV, *Monitor Zorgwoningen Provincie Noord-Holland: Verslag van een Pilot* (juni 2007)

8

INSTRUMENTARIUM

Het instrumentarium op het terrein van Zorg & Welzijn bestaat van oudsher uit het steunfunctiewerk en verschillende vormen van financiële ondersteuning (subsidies aan derden en gerichte opdrachten). Binnen de financiële ondersteuning willen we de komende twee jaar experimenteren met een Maatschappelijk Ontwikkelingsbudget en een Participatiebudget.

Centraal in onze ondersteuning staat het delen van kennis. We willen dat goede voorbeelden worden verspreid, zodat iedereen die dat wil daar zijn of haar voordeel mee kan doen.

Tenslotte besteden we specifieke aandacht aan meten en weten. Het bijhouden van de geboekte resultaten maakt tijdige bijstelling van de uitvoering mogelijk, zodanig dat we onze doelstellingen zo veel als mogelijk zullen behalen.

8.1 Steunfunctiewerk

De provincie subsidieert voor de uitvoering van het steunfunctiewerk vier steunfuncties: PRIMO nh, Sportservice Noord-Holland, ACB en ProFor. Met deze instellingen hebben we al vele jaren een subsidierelatie. Ook de komende beleidsperiode willen we de opgebouwde kennis en het netwerk van de steunfuncties blijven benutten. Daarbij besteden we extra aandacht aan het vraaggericht werken van de instellingen. We willen binnen de prestatieplannen van de instellingen meer mogelijkheden creëren waardoor zij beter op actuele ontwikkelingen kunnen inspelen.

Echter, aan vraaggericht werken en inspelen op de actualiteit zitten grenzen. De steunfuncties hebben zich immers op bepaalde onderwerpen en in bepaalde

methodieken gespecialiseerd, en kunnen niet op alle mogelijke vragen van gemeenten en organisaties een passend antwoord geven. Dit is ook gebleken uit onze consultatierondes over het nieuw op te stellen beleidsprogramma: gemeenten zijn van mening dat niet alle activiteiten van de steunfuncties aansluiten bij hun behoeften. Er is vraag naar meer diversiteit in het aanbod en maatwerk in de ondersteuning. Ook maatschappelijke organisaties hebben aangegeven dat het aanbod van de steunfuncties niet altijd aansluit bij hun werk²⁷⁾.

Daarnaast willen we in de nieuwe beleidsperiode ruimte bieden aan veelbelovende nieuwe initiatieven die inspringen op de actualiteit. Deze ruimte willen we niet alleen aan de steunfuncties bieden, maar ook aan allerlei uiteenlopende maatschappelijke organisaties. In paragraaf 8.2 gaan we hier nader op in.

Centraal in onze ondersteuning staat het delen van kennis

Om de gewenste flexibiliteit financieel mogelijk te maken, wijzigen we de oude verhouding van ongeveer 80% (steunfunctiewerk) -20% (flexibel budget) vanaf 1 januari 2010 in een nieuwe verhouding van 60% -40%. Door bezuinigingen die sinds de invoering van de verhouding 80%-20% door PS zijn doorgevoerd op het budget voor het steunfunctiewerk, betekent de voorgestelde wijziging een effectieve verlaging van 22% van het budget voor de steunfuncties. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de steunfuncties mee kunnen dingen naar het uitvoeren van projecten die de provincie zal financieren via het flexibele budget.

Overgangsjaar

Het jaar 2009 dient als overgangsjaar naar de nieuwe situatie. Dit betekent dat we in 2009 hetzelfde budget reserveren voor het steunfunctiewerk als in 2008 beschikbaar is. Onder voorbehoud van besluitvorming door PS zullen we vanaf 2009 het flexibele budget inzetten in onder meer het Maatschappelijk Ontwikkelingsbudget en

27) Research voor Beleid, *Welzijnsmonitor 2007* (Leiden 2008)

het Participatiebudget (zie ook paragraaf 8.2). Daarbij is het mogelijk dat wij, gemeenten of het maatschappelijk middenveld een beroep doen op de expertise en ondersteuning van de steunfuncties.

Evaluatie wijziging inzet budgetten

Natuurlijk willen we weten of deze wijzigingen in de wijze waarop wij onze budgetten inzetten de gewenste resultaten tot gevolg hebben, en of we daarmee onze beleidsdoelstellingen behalen. In het programma Zorg & Welzijn 2009-2012 zal daarom een monitor en evaluatie worden opgenomen om antwoord te krijgen op vragen als:

- Wat zijn de resultaten en effecten van de ondersteuningsactiviteiten van de steunfuncties?
- In welke mate dragen de activiteiten van het maatschappelijk middenveld bij aan het bereiken van de provinciale beleidsdoelstellingen?

De evaluatiecriteria zullen we verder uitwerken in het uitvoeringsprogramma. Op basis van deze evaluatie, die we in 2011 willen uitvoeren, zijn we in staat om waar nodig in te grijpen en bij te sturen. Indien blijkt dat de voorgestelde wijziging van het budget niet voldoende bijdraagt aan de realisatie van onze beleidsdoelstellingen, kunnen we de voorgestelde verhouding van 60%-40% aanpassen.

benutting van het maatschappelijk potentieel

Tot slot dient opgemerkt te worden dat het vervolgonderzoek vanuit het Leertje van de Kraan²⁸⁾ mogelijk in de periode 2009-2012 nog gevolgen kan hebben voor de subsidierelatie met de steunfunctie-instellingen. Dit vervolgonderzoek wordt eind 2008 en begin 2009 uitgevoerd. Besluitvorming hierover zal via het traject van het Leertje van de Kraan worden voorbereid.

8.2 Financiële ondersteuning

Voor de realisatie van een groot deel van onze beleidsdoelstellingen stellen we subsidie ter beschikking. Voor de onderdelen uit het programma die gecontinueerd worden, zal in de meeste gevallen de bijbehorende subsidieregeling of begrotingspost doorlopen. Diverse regelingen passen we aan uit oogpunt van bruikbaarheid en klantvriendelijkheid, denk aan de regelingen

Dorpswinkels en Wijksteunpunten. Enkele regelingen lopen af, zoals de deelverordening Sociaal Beleid.

Voorts willen we meer ruimte bieden aan organisaties voor maatwerk. Daarvoor vinden we de aanleiding in de ervaringen van de afgelopen periode:

• ruimte voor gemeenten

Gemeenten waren erg tevreden over ons ondersteuningsprogramma WWZ: vooral de kenniskringen (georganiseerd door een commercieel bureau) en de mogelijkheid om subsidie flexibel in te zetten werden erg gewaardeerd. Gemeenten hebben deze ruimte nodig om te innoveren. Hierbij maken zij dankbaar gebruik van kennis en ervaringen bij verschillende organisaties. Ook in de beleidsperiode 2009-2012 willen we budget inzetten voor dergelijke pilot-projecten met gemeenten. We denken bijvoorbeeld aan een pilot met gemeenten in West-Friesland tegen alcoholmisbruik onder jongeren.

• ruimte voor duurzame oplossingen

De subsidieregeling Sociaal Beleid voldeed aan de behoefte van organisaties om goede ideeën uit te proberen en zo good practices te genereren. Van veel projecten bleek de duurzaamheid echter niet erg groot: na een vliegende start met hulp van de provinciale subsidie bleek het niet altijd mogelijk projecten te continueren in een gemeentelijke setting. Dit pleit voor een sterker samenspel tussen provincie en gemeenten en (indien van toepassing) andere organisaties bij de realisatie van projecten, waarbij de structurele inbedding van een project – onder voorbehoud van een succesvolle afronding van de pilot – al bij de start in de planvorming wordt meegenomen.

• ruimte voor vraaggerichte ondersteuning

Zoals in paragraaf 8.1 al is vermeld, hebben gemeenten en maatschappelijke organisaties naast het reguliere ondersteuningsaanbod van de steunfuncties behoefte

28) Toepassen van risicotoets op grond van Europese regelgeving, conform PS besluit van 23 juni 2008.

aan ondersteuning op maat. In het uitvoeringsprogramma zullen we aangeven op welke onderwerpen we maatwerk mogelijk willen maken.

8.2.1 Stimuleringsregeling maatschappelijke ontwikkeling

Naast bovengenoemde subsidies willen we de komende twee jaar experimenteren met een programmabrede subsidieregeling, waarmee we ruimte willen scheppen voor innovatie en voor gebiedsgericht maatwerk en benutting van het maatschappelijk potentieel. De maatschappij ontwikkelt zich snel en de problemen die we willen aanpakken zitten gecompliceerd in elkaar. Delen van de oplossing zijn in handen van veel verschillende organisaties en mensen. Voor de oplossingen van de toekomst moeten we als overheid de randvoorwaarden scheppen om dat maatschappelijk potentieel te laten opbloeien. Daarmee scheppen we de mogelijkheid om gezamenlijk te bouwen aan een robuuste sociale infrastructuur.

Het is eigen aan innovatie dat niet vooraf is aan te geven hoe de oplossingen die ontwikkeld worden, eruit zullen zien. Hetzelfde geldt voor de ondersteuningsvraag van gemeenten die per locatie en vraag verschilt. Met deze nieuwe 'Stimuleringsregeling maatschappelijke ontwikkeling', geven we ruimte aan initiatieven die passen binnen de doelstellingen van de programma's. Gemeenten en maatschappelijke instellingen zijn aan zet om te komen met initiatieven die vraagstukken met een regionale uitstraling aanpakken. Na twee jaar evalueren wij het gebruik en de opbrengst van het Maatschappelijk Ontwikkelingsbudget en besluiten dan op welke wijze wij deze regeling kunnen voortzetten.

8.2.2 Participatie-regeling

Het stimuleren van participatie van burgers loopt als een rode draad door alle programmajlijnen. Als instrument voor het stimuleren van deze participatie lanceren we de Participatieregeling; een samenhangend geheel van

regelingen gericht op de versterking van participatie. Hiermee geven we vorm aan de uitvoering van de programmajlijnen gezond opgroeien (jongerenparticipatie hfdts. 5.4.2, radicalisering 5.4.7) en actief meedoen (vrijwilligers hfdst. 6.4.2, participatie, mantelzorg hfdst. 6.4.3, integratie en emancipatie 6.4.4).

Daarnaast heeft de Participatieregeling als doel actuele, kleinschalige initiatieven uit het maatschappelijke middenveld te stimuleren; initiatieven die spontaan in de samenleving ontstaan 'voor en door gewone mensen' en die gericht zijn op allerlei vormen van participatie zoals jongerenactiviteiten, buurtactiviteiten, vrijwilligerswerk, maatschappelijke ondernemen en integratie. Met deze regeling voor kleinschalige initiatieven willen we invulling geven aan onze rol als participerende overheid door niet alleen initiatieven van gemeenten en geïnstitutionaliseerde instellingen te ondersteunen, maar ook de initiatieven van (on)georganiseerde burgers.

participatieregeling als stimulerings- instrument

8.2.3 Opdrachten

Net als in de vorige beleidsperiode willen we een deel van het budget reserveren voor specifieke opdrachten. Denk bijvoorbeeld aan monitoring, inventarisaties, evaluaties en provinciale bijeenkomsten, conferenties en de invulling van de provinciale kennisfunctie.

8.3 Provincie als kennismakelaar

In de afgelopen beleidsperiode hebben we gemerkt dat niet alleen financiële ondersteuning, maar ook onze inhoudelijke betrokkenheid zeer effectief is. Zowel in het WWZ-programma als in het project Dorpswinkels hebben wij ervaring opgedaan met een intensieve participatie van de provincie in lokale projecten als aanvulling op onze financiële ondersteuning. Deze initiatieven bleken te kunnen uitgroeien tot levensvatbare dorpswinkels en geslaagde WWZ-voorbeeldprojecten.

Een van de succesfactoren was de ervarings- en expertise-uitwisseling tussen gemeenten en provincie. Gemeenten waardeerden de rol van de provincie; de betrokkenheid van de provincie leidde tot een actief netwerk rondom een vraagstuk waarbinnen kennis werd gedeeld en geïmplementeerd. De inhoudelijke bijdrage van de provincie kwam niet alleen uit het provinciekantoor zelf. Gezien de schaalgrootte van de provincie hebben wij ook kennis van elders kunnen mobiliseren en

koppelen aan vraagstukken in ons gebied. Gezien deze successen willen we de inhoudelijke ondersteuning en kennisuitwisseling voortzetten en uitbreiden. Hieronder lichten we de instrumenten expertpool, kenniskring, en kenniscentrum nader toe.

Expertpool

In een expertpool nemen mensen deel met verschillende ervaring en expertise. Dit kunnen gemeenteambtenaren zijn met specifieke projectervaring, interim projectleiders, procesbegeleiders, externe adviseurs of provinciale ambtenaren. Deze mensen stellen gedurende een bepaalde periode hun kennis en ervaring beschikbaar aan een gemeente die hieraan behoefte heeft. De expertpool is zodoende een instrument om opgedane kennis binnen gemeenten in bredere zin te benutten. Bovendien bieden gemeenten die actief meedoen, hun medewerkers nieuwe ontwikkelingsmogelijkheden aan. Daarnaast kan de expertpool een manier zijn voor gemeenten om minder aan externe bureaus uit te besteden, waardoor de kennis die is opgedaan beschikbaar blijft binnen de regio/provincie. We willen 2009 gebruiken om dit idee handen en voeten te geven, en gemeenten te vinden die zich als eerste willen aansluiten.

Kenniskring

Een kenniskring is een groep organisaties die voor een vergelijkbare opgave staan. Doel van de groep is te komen tot kennisuitwisseling, ervaringen en vraagstukken te delen en nieuwe ideeën te vormen. De kenniskring heeft een ondersteunende functie in de implementatie van een project. Daarbij kan men denken aan de implementatie van de centra voor jeugd en gezin, waarbij gemeenten veel profijt kunnen hebben van het uitwisselen van kennis en ervaringen.

Kenniscentrum

We willen de verspreiding van en communicatie over *good practices* via provinciale kenniscentra continueren en waar mogelijk verbeteren. In de vorige periode werden best practices vaak verspreid via websites, zie bijvoorbeeld de site van het kenniscentrum WWZ op www.wwz-nh.nl. We zullen nagaan of dergelijke sites een effectief middel zijn en waar nodig nieuwe vormen van overdracht inzetten.

8.4 Meten, evalueren en actualiseren

In de verschillende programmalijnen is aangegeven welke doelstellingen wij in de periode 2009-2012 willen bereiken. Niet alle doelstellingen zijn op zodanige wijze geformuleerd dat we hierbij de concrete resultaten kunnen benoemen. Het stellen van concrete resultaten krijgt pas betekenis als we weten wat het vertrekpunt van ons beleid is (zie onderstaand kader voor een fictief voorbeeld). Waar we ons beleid voortzetten, kunnen we vaak al gebruikmaken van gegevens over onze uitgangspositie.

Waar we met het programma Zorg & Welzijn nieuw beleid gaan voeren of onze accenten verleggen, organiseren we waar nodig en zo mogelijk op het niveau van de beleidsdoelen nulmetingen. Op basis daarvan stellen we vervolgens alsnog reële concrete resultaten.

**een monitor is vooral
een instrument om
iets te laten zien**

Op deze wijze geven wij concreet aan hoe en waarop wij ons beleid op het gebied van Zorg & Welzijn willen (laten) beoordelen. Niet alleen aan het einde van de beleidsperiode (2012), maar ook tussentijds, om mogelijkheden te hebben om ons beleid bij te sturen.

De mid-term review organiseren we in 2010. Op dat moment maken we de resultaten tot dan toe inzichtelijk en op basis daarvan scherpen we ons beleid aan. De subsidieregelingen zullen tijdens de mid-term review

bekeken worden op bruikbaarheid en efficiency. Indien nodig en wenselijk zullen regelingen gecombineerd of aangepast worden.

Niet al onze beleidsdoelstellingen zijn echter te kwantificeren. Zo vraagt het aanjagen van een nieuwe ontwikkeling al snel om een kwalitatieve beoordelingswijze. Een kwalitatieve benadering is ook geschikt als we met behulp van een monitor inzicht willen krijgen in bijvoorbeeld de effecten van verstrekte subsidies. De mogelijkheid van kwantitatieve effectmeting op welzijnsgebied zijn beperkt en de inspanningen moeten steeds in redelijke verhouding staan tot het doel. Een monitor is vooral een instrument om iets te laten zien, om een vinger aan de pols te houden en zo nodig bij te sturen. Om verantwoording over bestede middelen af te leggen en om af te rekenen zijn er andere instrumenten. We willen het instrument 'monitor' creatief inzetten en ontwikkelen. In ons WWZ-programma hebben we daar al ervaring mee opgedaan²⁹⁾. Het is niet realistisch om toetsingscriteria aan te geven die programmabreed toepasbaar zijn (zie ook onderstaand voorbeeld). Deze zullen nauw moeten aansluiten bij de concrete uitwerking van de beleidsdoelstellingen. In onze tweejaarlijkse uitvoeringsprogramma's geven we aan wanneer en op welke wijze we gaan meten, monitoren en evalueren.

Metten en evalueren

Om de resultaten van ons beleid in kaart te brengen en te beoordelen, gaan wij de komende periode op een aantal niveaus metingen doen:

- 1 op het niveau van uitvoeren van activiteiten;
- 2 op het niveau van beoogde resultaten van de activiteiten;
- 3 op het niveau van de beleidsdoelstellingen.

De niveaus zijn bepalend voor de frequentie en wijze van meten/beoordelen.

Ad. 1 Op het niveau van het uitvoeren van activiteiten zal jaarlijks in het kader van de planning & controlcyclus gemeten en gerapporteerd worden over realisatie van de voorgenomen activiteiten en projecten per programmalijn. De benodigde informatie is afkomstig uit de voortgangsrapportages van de door ons gesubsidieerde projecten en activiteiten van de steunfuncties.

Ad. 2 Om de beoogde resultaten van onze activiteiten te kunnen beoordelen, organiseren wij jaarlijks met relevante partijen 'midtermreviews' per programmalijn om zicht te houden op de goede koers, de juistheid van de veronderstelde werking van ons beleid, de waardering van de gerealiseerde resultaten en eventuele knelpunten in de uitvoering

FICTIEF VOORBEELD

Thema: overgewicht

In ons beleidsprogramma hebben we aangegeven dat we het overgewicht bij kinderen willen tegengaan.

Daartoe zullen we onder meer diverse activiteiten subsidiëren, waarvan het *maatschappelijk effect* zal zijn dat het overgewicht bij kinderen is afgenomen.

Tegengaan van overgewicht kan op 2 manieren worden bereikt, door:

- 1 sport;
- 2 gezond eten.

Stel, we subsidiëren 2 projecten, die respectievelijk de volgende *doelstellingen* hebben:

- 1 meer kinderen doen aan sport;
- 2 meer kinderen eten gezond.

Om deze doelstellingen te bereiken, worden 2 *projecten* uitgevoerd:

- 1 Opzet Jeugdsportfonds;
- 2 Introductie Lespakketten Gezond Eten op basisscholen.

De beoogde *concrete resultaten* van beide projecten luiden als volgt:

- 1 een x aantal kinderen heeft gebruik gemaakt van het Jeugdsportfonds;
- 2 een x aantal basisscholen heeft het Lespakket gebruikt.

Deze resultaten zijn natuurlijk relatief gemakkelijk in kaart te brengen. Het wordt echter lastiger te beoordelen of ook de doelstellingen van de projecten zijn behaald: hoe controleren we of de kinderen ook daadwerkelijk naar de voetbaltraining zijn geweest? En of de kinderen thuis wel een gezonde maaltijd eten? Dergelijke controles zijn nauwelijks uit te voeren. Echter, vaak zijn de projecten beproefde methodieken, en kunnen we op basis van vorige ervaringen en onderzoeken aannemen dat de doelstellingen worden bereikt.

Het uiteindelijke maatschappelijke effect van de projecten – het overgewicht is afgenomen – zou in dit voorbeeld wellicht kwantitatief vastgesteld kunnen worden. We moeten dan het (over-)gewicht van de deelnemende kinderen bij aanvang (een nulmeting) en afsluiting (een eindmeting) van de projecten meten. Helaas zijn dergelijke metingen niet altijd mogelijk, en kunnen de kosten hoog oplopen. Bovendien bestaat er niet altijd een direct verband tussen het effect en het project: zo zou het overgewicht ook kunnen afnemen doordat de kinderen meer buitenspelen dan voorheen.

29) 'WWZ in uitvoering in het landelijk gebied' - Bikker.

van ons beleid. Voordeel van deze midtermreviews is dat we zowel kwantitatieve als kwalitatieve informatie boven tafel kunnen krijgen. Tijdens de midtermreviews kunnen we de juistheid van onze meetpunten nagaan en het verhaal achter de cijfers in onze kwantitatieve metingen in beeld brengen.

- Ad. 3 Om de beleidsdoelstellingen per programmalijn te monitoren, zijn gegevens (bijvoorbeeld uit nulmetingen) nodig op basis waarvan de ontwikkelingen kunnen worden onderzocht. Het gaat om kwantitatief en kwalitatief inzicht in hoeverre de resultaten van het provinciaal beleid hebben bijgedragen aan de beleidsdoelstellingen van de drie programmalijnen. Ook hier geldt dat, daar waar we niet hard kunnen krijgen op welke wijze ons beleid bijdraagt aan gewenste ontwikkelingen, we zo helder mogelijk de veronderstelde werking van ons beleid in beeld willen brengen. We gebruiken daarvoor onder meer het oordeel van experts (de deelnemers aan de midtermreviews aangevuld met onafhankelijke deskundigen) en monitoring.

Actualiseren

Op basis van de voortgangsrapportages, tussentijdse metingen, midtermreviews, en overige signalen van partners en doelgroepen van ons beleid actualiseren we waar nodig ons beleid.

functie centrumgemeenten ondersteunen

Ook willen we nauwere banden met de (centrum-) gemeenten aanknopen. Op deze manier houden we meer voeling met de praktijk en kunnen we beter inspringen op de actualiteit in Noord-Holland. Centrumgemeenten hebben een functie die uitstraalt over hun eigen grenzen heen, en die functie willen we ondersteunen. We willen dit bereiken door regelmatig overleg te voeren. Daarbij vragen we de steunfuncties in hun contacten met gemeenten bij te houden welke onderwerpen waar spelen.

De actualisatie en de concretisering van 'meten en evalueren' verwerken we in het Uitvoeringsprogramma 2011-2012.

FINANCIËN

Financiële overzicht programma zorg en welzijn

	2009	2010	2011	2012	Totaal
Programmabreed	7.715.443	7.370.046	7.020.046	7.020.046	29.125.581
Opdrachtenbudget	500.000	600.000	550.000	550.000	
Stimuleringsregeling Maatschappelijke Ontwikkeling	1.000.000	1.900.000	1.600.000	1.600.000	
Participatiebudget (kleine initiatieven) ⁵⁾	100.000	100.000	100.000	100.000	
Steunfunctiewerk	6.115.443	4.770.046	4.770.046	4.770.046	
Programmalijn Gezond Opgroeien	1.425.000	1.425.000	950.000	950.000	4.750.000
jeugdmonitor ²⁾	150.000	150.000	75.000	75.000	
Jongerenparticipatie (methodieken) ⁵⁾	100.000	100.000	100.000	100.000	
Beeldvorming	100.000	100.000	100.000	100.000	
Centra voor Jeugd en Gezin	175.000	175.000	75.000	75.000	
Alcohol/drugsmisbruik	150.000	150.000	150.000	150.000	
kwetsbare groepen/zwerfjongeren ⁴⁾	600.000	600.000	300.000	300.000	
Radicalisering ⁵⁾	150.000	150.000	150.000	150.000	
Programmalijn Actief Meedoen	5.267.400	4.967.400	4.787.400	4.787.400	19.809.600
Arbeidsmarkt & Onderwijs ³⁾	1.187.000	1.187.000	1.187.000	1.187.000	
Vrijwilligers ⁵⁾	370.000	370.000	370.000	370.000	
Mantelzorg ⁴⁾	500.000	500.000	500.000	500.000	
Participatie, Integratie en Emancipatie ⁵⁾	423.200	423.200	423.200	423.200	
Zorgvragers	1.581.100	1.581.100	1.581.100	1.581.100	
Sport en beweging	610.000	360.000	210.000	210.000	
Wmo	80.000	30.000	0	0	
Sensor (telefonische hulpdienst)	516.100	516.100	516.100	516.100	
Programmalijn Vitaal Wonen	4.470.000	2.985.000	2.800.000	3.850.000	14.105.000
stimuleringsprojecten WWZ ¹⁾	1.150.000	150.000	0	0	
Pilots WWZ integraal – verbreding ^{1,2)}	440.000	450.000	600.000	650.000	
multifunctionele Accommodaties en dorpshuizen ²⁾	1.660.000	1.885.000	1.500.000	2.500.000	
wonen voor doelgroepen ^{1,2)}	1.220.000	500.000	700.000	700.000	
totaal kosten	18.877.843	16.747.446	15.557.446	16.607.446	67.790.181

1) ExinH

2) TwinH

3) gedeeltelijk uit TwinH

4) gedeeltelijk ExinH

5) Wordt uitgevoerd als onderdeel van de programma brede participatieregeling.

De totale kosten van het programma zorg en welzijn bedragen € 67.790.000 voor de periode 2009 tot en met 2012.

De dekking van het programma is drieledig:

- **meerjarenraming:** de provinciale meerjarenraming geeft dekking voor in totaal € 51.035.000. Hiervan komt een bedrag van € 49.975.000 uit de meerjarenraming van de sector JZW en een bedrag van € 1.060.000 uit de meerjarenraming van de sector ELT.
- **exinh-middelen:** bestaande exinh-middelen leveren dekking op voor in totaal € 5.635.000.
- **twinh-middelen:** de nog door PS te accorderen twinh-middelen zullen voor € 11.450.000 aan dekking moeten leveren. Hier is nog geen besluit over genomen.

De totale verwachte dekking bedraagt € 68.120.000 en er

resteert een dekkingoverschot van € 330.000.

Tussen de geraamde bedragen van de programma-onderdelen kunnen wijzigingen optreden, deze blijven echter binnen het totaal van de begroting.

Achterliggende documenten/bronnen voor het Beleidsprogramma Z&W

naast gegevens uit mondelinge informatie/discussie/lezingen/jaarverslagen e.d.

- Instituut voor Politiek en Publiek, Burgerparticipatie in gemeenteland 2006
- I&O Research, Burgermonitor Noord-Holland 2006 2007
- BMC, Evaluatie Sociaal Beleidskader 2005 – 2008 Noord-Holland' 2007
- Provincie NH, Leertje van de Kraan 2006
- Provincie NH, De agenda voor de Toekomst' 2007
- Movisie, Welzijn versterkt burgerschap 2007
- In Axis, Help een burgerinitiatief 2007
- CBS, De Nederlandse Samenleving 2007 2007
- IPO / Commissie Ladders, Ruimte, Regie en Rekenschap 2008

- Inventgroep, Helpen bij Opgroeien en Opvoeden: Eerder, Sneller en Beter 2005
- SCP/TNO/NIZW, Vroegtijdige Signalering van Problemen bij 0-12 jarigen 2005
- Unicef, Child Poverty in Perspective: An Overview of Child Well-Being in Rich Countries. A Comprehensive Assessment of the Lives and Well-Being of Children and Adolescents in the Economically Advanced Nations 2007
- Ministerie voor Jeugd en Gezin, Alle kansen voor alle kinderen 2007
- Monshouwer, K., Verdurmen, J., Dorsselaer, S. van, Smit, E., Corter, A., Vollebergh, W., Jeugd en Riskant Gedrag 2007
- Winter, M. de: Opvoeding, onderwijs en jeugdbeleid in het algemeen belang: de noodzaak van een democratisch-pedagogisch offensief. In: Bouwstenen voor een betrokken jeugdbeleid, WWR rapport 2007
- Peilstationsonderzoek Scholieren. Roken, Drinken, Drugsgebruik en Gokken onder Scholieren vanaf 10 jaar 2008
- FORUM, Jongeren in Nederland: Hun Tevredenheid & Geluk 2008

- Verberk, G.M.T., Attitudes Towards Ethnic Minorities: Conceptualizations, Measurements and Models (proefschrift) 1999
- SER, Niet de Afkomst, maar de Toekomst: Naar een Verbetering van de Arbeidsmarktpositie van Allochtone Jongeren 2007
- Ministerie van VROM, Zorg dat je erbij hoort, Integratienota 2007-2011 2007
- MKB Nederland, Arbeidsmarkt is knelpunt voor economie 2007
- Interventieteams / D. Corporaal, Eindrapportage Vrijblijvendheid Voorbij 2007
- I&O Research, Discriminatieklimaat Noord-Holland 2008
- Gielen, A-J, Radicalisering en Identiteit: Radicale Rechtse en Moslimjongeren Vergeleken 2008
- VROM, Deltaplan inburgering, Vaste voet in Nederland 2008
- ACB Kenniscentrum, Radicaal Anders, een impressie van het beleid van gemeentes, moskeeën, het onderwijs en welzijnswerk ten aanzien van islamitische jongeren die mogelijk radicaliseren 2008
- Ministerie BZK, Actieplan Polarisatie en Radicalisering 2008

- Unicef/ UNhabitat, Child friendly cities 1996
- RIGO Research en Advies, Monitor Zorgwoningen Provincie Noord-Holland, verslag van een pilot 2007
- Bestuur & Management Consultants, Eindrapport onderzoek Kleinschalig wonen voor mensen met dementie in Noord-Holland 2007
- BMC, Steunen in stenen 2007
- Research voor Beleid, Eindmeting Monitor Stimuleringsprogramma WWZ 1e reeks voorbeeldprojecten 2008
- Provincie NH, Grande Finale 1e reeks voorbeeldprojecten WWZ 2008
- Euro RSCG Bikker, Wonen, welzijn en zorg in uitvoering 2008
- Verkroost Advies, Keuzemodel Opplussen eigen woningbezit 2008
- DSP-Groep, Kleinschalig wonen vergroten, Onderzoek voor de provincie Noord-Holland 2008

- Tamminga, G (Trace-Advies), Sipma, N. (EIM), Dorpswinkels in de kern, onderzoek naar concepten en voorwaarden 2007
- IPO, Bouwstenen Zorgvragersbeleid 2007
- Instituut voor Publieke Sector Efficiëntie Studies Technische Universiteit Delft, Schaal en zorg; Een inventariserend onderzoek naar de relatie tussen schaal, bereikbaarheid, kwaliteit en doelmatigheid in de zorg 2008
- Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, Zorgbalans 2008, de prestaties van de Nederlandse Gezondheidszorg 2008
- Sociaal Economische Raad, Langdurige zorg verzekerd, Advies over de toekomst van de AWBZ 2008
- Boer, A.H. de., Schellingerhout, R., Timmermans, J.M., SCP, Mantelzorg in cijfers 2003
- Schreuder Goedheijt, T., Visser, G, Huijbregts, V, Expertisecentrum Informele Zorg, Facts en trends, Mantelzorg in Nederland 2006
- Ministerie van VWS, Voor elkaar, beleidsbrief mantelzorg en vrijwilligerswerk 2008-2011 2007
- Oosterlee, V.A. en Vink, R.M., De omvang van huiselijk geweld in Haarlem. Een schatting met de vangst-hervangst analysemethode, GGD Kennemerland 2006
- Ministerie van Justitie, Factsheet Huiselijk geweld 2007
- Erden, I., Families Onder Druk 2008
- Vilans, Factsheet Ouderenmishandeling 2008
- Sociaal Economische Raad, Maatschappelijke Stages, een schat aan ervaringen 2007
- Berg, E. v. d. en Hart, J. de, Sociaal en Cultureel Planbureau, Maatschappelijke organisaties in beeld. Grote ledenorganisaties over actuele ontwikkelingen op het maatschappelijk middenveld 2008
- Ministerie van VROM, Thuis in de Buurt 2007

Afkortingen

A&O	Arbeidsmarkt en Onderwijs
AMA's	Alleenstaande Minderjarige Asielzoekers
APCP	Amsterdams Patiënten- en Consumente-Platform
ASGH	Advies- en Steunpunt Huiselijk Geweld
ASN	Algemene Subsidieverordening Noord-Holland
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektenkosten
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin
CPO	Collectief Particulier Opdrachtgeverschap
ELT	Economie, Landbouw en Toerisme
Exinh	Extra Investeringsimpuls Noord-Holland
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg
ILG	Investeringsbudget Landelijk Gebied
ISV	Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing
JZW	Jeugd, Zorg en Welzijn
K&B	Kennis- en Beleidsevaluatie
MaS	Maatschappelijke Stages
MKB	Midden- en Kleinbedrijf
PBOJ	Provinciaal Bestuurlijk Overleg Jeugd
RI	Ruimtelijke Inrichting
RMC	Regionaal Meld- en Coördinatiepunt voortijdig schoolverlaters
ROP	Ruraal Ontwikkelingsplan
SBO nh	Samenwerkende Bonden van Ouderen in Noord-Holland
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
WMO	Wet maatschappelijke ondersteuning
WWZ	Wonen, Welzijn, Zorg

Overzicht oud en nieuw beleid programma Zorg&Welzijn 2009-2012

Programma/onderdeel	Nieuw beleid	Beleid voortzetten	Beleid stopt
Gezond Opgroeien			
• Jeugdmonitor	<ul style="list-style-type: none"> Inventariseren wensen gebruikers Verstrekken opdracht Nulmeting op provinciale beleidsresultaten Jaarlijkse rapportage 		
• Jongerenparticipatie	<ul style="list-style-type: none"> Project nieuwe methoden Kennis over participatie bij gemeenten vergroten middels steunfuncties Gebruik participatieregeling evalueren 		
• Beeldvorming	<ul style="list-style-type: none"> Provinciebrede campagne positieve beeldvorming Jeugd 		
• Centrum voor Jeugd en Gezin	<ul style="list-style-type: none"> Stimuleren deskundigheid vroegtijdig signaleren 	<ul style="list-style-type: none"> Ondersteuning bij opzetten CJG's aan gemeenten door steunfuncties Uitvoeren impuls opvoedings-ondersteuning 	
• Alcohol/drugsmisbruik	<ul style="list-style-type: none"> Brede pilot, inclusief monitor Resultaten beschikbaar stellen voor andere regio's 		
• Kwetsbare doelgroepen	<ul style="list-style-type: none"> Onderzoek vervolg 2010 	<ul style="list-style-type: none"> Programma zwerfjongeren 	
• Radicalisering	<ul style="list-style-type: none"> Realiseren Kenniskringen Uitvoeren minimaal 2 pilots Beeldvormingcampagne 	<ul style="list-style-type: none"> Tegengaan van radicalisering door ondersteuning van gemeenten en instellingen 	

Overzicht oud en nieuw beleid programma Zorg&Welzijn 2009-2012 (vervolg)

Programma/onderdeel	Nieuw beleid	Beleidsvoortzettingen	Beleidsstoppingen
Actief Meedoen			
• Arbeidsmarkt en onderwijs	• Ontwikkeling en uitvoeren monitor • Provinciaal stageloket • Project leerwerkplekken • Ondersteunen pilotprojecten schoolkeuze	• Programma Herstelling • Project schoolverlaters • Projecten aansluiting onderwijstypen • Stageprojecten • Projecten laaggeletterdheid	
• vrijwilligers	• Bevorderen deelname jongeren en allochtonen aan vrijwilligerswerk • Implementeren goodpractices	• Versterken steunpunten vrijwilligers • Deskundigheidsbevordering	
• Mantelzorg		• Ondersteunen projecten mantelzorg • Ontwikkelen en verspreiden good practices	
• Participatie, integratie, emancipatie	• Provinciaal Plan van Aanpak discriminatie (w.o. homobeleid): – ondersteuning gemeenten – ondersteunen scholen en maatschappelijke instellingen • Regeling kleine initiatieven (programmabreed)	• Sluitende ketenaanpak huiselijk geweld • continueren kenniskringen huiselijk geweld • Pilots lokaal integratiebeleid • Ondersteuning van gemeenten en instellingen op het gebied van participatie en emancipatie van minderheden	
• Zorgvragers		• Ondersteunen zorgvragersorganisaties	
• Sport en beweging	• Bestrijding overgewicht • Topsportbeleid • Sportaccommodaties	• Ondersteuning samenwerkingsverbanden door steunfuncties • Uitvoering Jeugdsportfonds Noord-Holland • breedtesportontwikkeling	
• Telefonische hulpdienst	• Efficiëntieverbetering Sensor	• Ondersteuning Sensor	
• Wmo	• Integratie Wmo kennisbank in bredere provinciale kennisfunctie	• Ondersteuning Wmo beleidsontwikkeling/herijking welzijnsbeleid en participatie	• Wmo verordening • Wmo masterclass
• Sociaal Beleid	• Stimuleringsregeling Maatschappelijke Ontwikkeling		• Beleidskader sociaal beleid wordt beëindigd

Vitaal Wonen

• Stimulering Integrale WWZ-programma's gemeenten		• Voortzetting bestaande voorbeeldprojecten Landelijk gebied (t/m 2009) • Verspreiding van kennis	• Voorbeeldprojecten landelijk gebied stoppen per 2010
• Integrale WWZ-projecten - verbreding	• Nieuwe voorbeeldprojecten met verbreding naar 1 ^e lijnszorg, welzijn, jeugd, corporaties, regio	• Pilot woon-zorgscan en implementatie gebruik	
• Leefkwaliteit kernen en wijken	• Pilot project • Verspreiden kennis	• Ondersteuning gemeenten en dorpsraden bij vitale kernen en wijken • Kennisuitwisseling sociale pijler stedelijke vernieuwing	
• Kindvriendelijk wonen	• Verkenning en pilotproject i.s.m. gemeenten • Verspreiden van kennis en ervaring		
• Multifunctionele accommodaties en dorpshuizen	• Nieuwe regeling Multifunctionele accommodaties	• Regeling dorpshuizen	• Aparte regelingen wijksteunpunten en dorpswinkels
• Wonen Plus		• Overdragen van WonenPlus kennis door steunfunctieinst. (t/m 2009)	• Subsidieregeling Wonen Plus • Ondersteuning st. WonenPlus
• Wonen voor doelgroepen	• Stimuleren initiatieven kleinschalig wonen voor nieuwe doelgroepen • Ondersteunen gemeenten • Regeling Collectief Particulier Opdrachtgeverschap	• Ondersteunen initiatieven kleinschalig wonen voor dementerenden (t/m 2009) • Monitor zorgwoningen	• Regeling kleinschalig wonen voor mensen met dementie stopt per 2010.

HAARLEM, JANUARI 2009

ZORG E